
KAMRATFÖRENING
1946
BOCKEN
MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING
PRIS 1:00

Småannonser

under rubriken
Till salu, Önskas köpa, Utbjudes hyra, Önskas hyra, Lediga platser, Platssökande och **Diverse**
nå en stor läsekrets i

Norrlands-Posten
GEFLE-POSTEN

Telefon 7000, växel

BOCKEN - 1946

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

Redaktion: Löjtnant Hans Nedin, 4. komp. I 14, Gävle, Redaktör Åke Hanæus, Bergsgatan 60, Gävle

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS UPPGIFT

är att verka för vidmakthållandet och stärkandet av sambandet mellan regementet och bygden samt samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande hälsingesoldater

Medlemsskap kan vinnas av varje svensk man och kvinna, som hyser intresse för föreningens verksamhet.

*

Ordförande: Överste C. Hamnström, Handelsdepartementet, Mynttorget 2, STOCKHOLM. Vice ordförande: Överstelöjtnant E. Hammarström, I 14, tfn 7800 (nr 19) GÄVLE. Sekreterare: Löjtnant B. Palm, I 14, tfn 7800 (nr 23) GÄVLE. Kassör: Fanjunkare E. V. Andersson, I 14, tfn 7800 (nr 55) GÄVLE. Övriga styrelseledamöter: Riksdagsman Per Persson, Norrby 10, RUNEMO, landstingsman C. M. Österlund, FORSBACKA, överstelöjtnant K. G. Sohlén, Strindbergsgatan 32, STOCKHOLM, försäljare G. Björk, Götabergsgatan 1 a, JÖNKÖPING, riksdagsman C. P. Wahlmark, Vasagatan 3, UPSALA, löjtnant A. J. Ek, Barnhemsgatan 20, GÄVLE, sergeant H. Månsson, 4. Tvärgatan 43, GÄVLE, nämndeman J. A. Andersson, Hägnan, TRÖNÖDAL.

*

Vid medlemsanmälan eller anskaffning av medlemsnål, minnesskrift m. m. vänd Eder till Löjtnant Palm, I 14, Avd M. Tel: Gävle 7800, växel 23.

Föreningens postgirokonto

13 73 32

NIONDE ÅRGÅNGEN 1946

GEFLE 1946. GEFLEBORGS TRYCKERI A.-B.

Detta nummer har tillkommit genom stöd av bl. a. följande annonsörer:

AFFÄRSBANKERNA, Gävle

AKTIEBOLAGET DUROTAPET, Hagaström

AKTIEBOLAGET ELEKTRO–ARMATUR, Gävle

VICT. TH. ENGWALL & C:o K/B, Gefle

FAHLSTRÖM & Co. A.-Bol., Gefle

PHILIPSSONS I GÄVLE BIL A/B, Gävle

STOCKHOLM–GÄVLE SLAKTERIFÖRENING u. p. a. Enskede

JACOB WENNBERG AKTIEBOLAG, Gävle

★

Bergii Tobakshandel A.-B., Gävle

Hallbergs Bokhandel, Gävle

Hovjuvelerare A. E. Hildebrand, Gävle

Hovjuvelerare E. Johansson, Gävle

Livräntе- och Kapitalförsäkrings-anstalten i Gefleborgs län, Gefle

Storviks Järnhandel, Storvik

Edvin Ullström Rörledningsfirma Gävle

En maning.

Överste Carl Hamnström

Överste Carl Hamnström lämnade den 31. mars 1946 chefskapet över Kungl. Hälsinge regemente, vilket han beklätt sedan 1941. Han lämnar därmed även Kamratföreningen som dess ordförande.

Överste Hamnström har helt och fullt insett Kamratföreningens stora betydelse och har nedlagt ett hängivet arbete för förverkligande av de mål, som Kamratföreningen uppställt för sig. Detta varma intresse fick ett synbart uttryck under föreningens högtidssammankomster, vilka formade sig till minnesrika folkfester med tusentals besökande från regementets bygder. Hans verk kröntes med den av föreningen utgivna minnesskriften om regementets insats under de ödesdigra och krävande åren 1939—1945. Tillkomsten av denna skildring möjliggjordes genom överste Hamnströms personliga och kraftfulla stöd.

Kamratföreningen står i stor tacksamhetsskuld till sin nu avgående ordförande och önskar framföra ett vördsamt och uppriktigt tack.

Då Hälsinge regementes kamratförening förra året avhöll sitt årsmöte, befunno vi oss under intrycket av vapnens nedläggande i vår världsdel. De svenska beredskapsinkallelserna hade praktiskt taget upphört, och våra förväntningar om ett ganska närliggande allmänt fredstillstånd voro starka. Under det år som gått, har väl icke dessa våra förhoppningar uppfyllts, men de starka krafter, som arbeta på fredens återställande, komma förvisso att övervinna svårigheterna även om detta arbete tager längre tid än vad vi för ett år sedan trodde.

För regementets del har verksamheten fortsatt i de av statsmakterna för fredstid utstakade banorna. Vad framtiden bär i sitt sköte kan icke skönjas. Då vi samlas till nästa årsmöte, torde de pågående utredningarna angående vårt försvar ha utmynnat i ett beslut.

Hur än resultatet därav gestaltar sig kommer kamratföreningens insats att vara lika betydelsefull. Strävan att närma bygdens folk och bygdens regemente till varandra samt skapa ett förtroendefullt förhållande dem emellan måste vidmakthållas och stärkas. Medlemsantalet i föreningen — redan nu avsevärt — bör om möjligt ökas. Varje hängiven medlem kan säkerligen i detta avseende hjälpa till. För några år sedan avhöll en årskurs sitt jubileum vid kamratföreningens högtidssammankomst. Detta anslående exempel manar till efterföljd. Vore det icke lämpligt att kamraterna i de under beredskapsåren hopsvetsade fältkompanierna återupplivade bekantskapen vid de tillfällen, då kamratföreningen kallade till sammankomst? Årskamrater under rekrytutbildningen kan vid dessa tillfällen ernå en lämplig ram för ett sammanträffande. Kamratföreningen kommer förvisso att göra sitt bästa för att dylika möten skola bliva givande och minnesrika.

Sedan jag avgått som regementets chef, lämnar jag ordförandeskapet i föreningen. Jag vill då tacka alla som medverkat till föreningens framgång och fasta förankring i våra bygder. Min innerliga önskan är att föreningens syften under kommande år skola vinna allmän förståelse till gagn för folk och försvar.

Carl Hamnström

Gla Vall

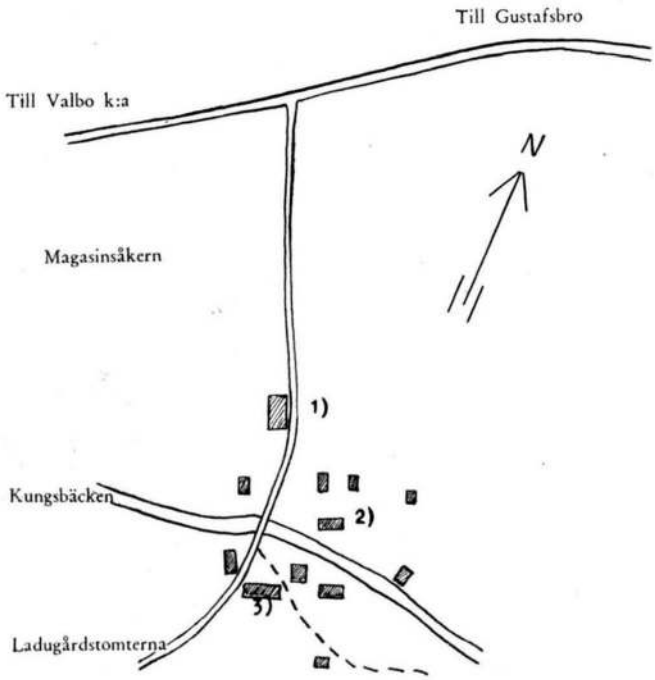
I västra delen av regementets övningsområde intill en bro över Kungsbäcken står en lada med beteckningen Gla Vall. Till nämnda bro leder från landsvägen öster om Valbo kyrka en delvis bevarad allé. Några stora lövträd och en halvt igenrasad källare ger även en antydan om en bebyggelse på denna plats i forna dagar.

Den plats där Kungsladugården fordom legat. (Valbo kyrka i bakgrunden.)

I samband med regementets förflyttning till Gävle från Mohed år 1909 avdelades Kungsladugården Vall till övningsfält. Denna gamla egendom, vars gränser under årens lopp många gånger ändrats, var ursprungligen i kyrkans ägo. Några år innan Gustaf Vasa dog, indrogs emellertid prästbordet till Kronan, men redan efter ett år hade pastor i Valbo återfått det. Då Valbo förenades med Gävle till ett pastorat (1601 eller 1602) lades Vall under Kronan såsom ladugård under Gävle slott. Med undantag av fem år på 1650-talet har därefter Kungsladugården varit indelat till avlöning åt landshövdingen.

Bevarade kartor från 1689 och 1758 samt enligt Hülphers var Kungsladugården belägen på den plats, där Gla Vall nu ligger. Hülphers angiver att ladugården endast har »åbyggnad för tjänstfolk».

1) Gla Vall
2) Boningshus
3) Ladugård

Bebyggelsen på denna plats framgår av Edsbergs karta av år 1845.

★

Norr om Kungsbäcken låg boningshuset, som synbarligen var av blygsam storlek. Söder om bäcken var ladugården belägen. Området söder och sydväst därom benämndes ladugårdstomterna. Mellan landsvägen och bäcken låg åker. Den kallas magasinsåkern och man kan förmoda att den ännu befintliga ladan varit magasin.

Vad är då orsaken till att hela denna bebyggelse med undantag av ladan Gla Vall försvunnit?

Efter tillstånd av Kungl. Maj:t upplät landshövdingen år 1858 på 30 år Kungsladugården emot ett årligt arrende av 200 tunnor spannmål, hälften råg och hälften korn, 1,000 lispund hö samt vissa famnar ved till Gävleborgs läns hushållningssällskap för upprättandet av en lantbruksskola. Denna uppfördes inom det område, där det nuvarande överstebostället är beläget. På denna plats fanns ingen bebyggelse. Endast på Valls äng låg tvenne torpställen. I samband med inrättandet av denna skola torde byggnaderna vid Gamla Vall hava rivits eller bortförts.

Lantbruksskolan hade bestånd till år 1889, då den flyttade till Hälsingland. Kungsladugården utarrenderades dock fortfarande av landshövdingen till dess egendomen övertogs av Kungl. Hälsinge regemente.

Det kan slutligen vara av intresse att nämna, att vid tiden för utarrenderandet av Kungsladugården begagnade landshövdingen själv något mindre än halva åkerarealen; återstoden var utarrenderat till 23 arrendatorer av vilka de flesta gjorde dagsverken. Av alla dessa torp finnas för närvarande endast tre kvar.

Carl Hamnström.

Den nye regementschefen

Överste Hans Berggren

Den 1. april 1946 ägde regementschefsskifte rum vid Kungl. Hälsinge regemente, då överste Hans Berggren efterträdde överste Hamnström som chef för regementet.

Överste Berggren återvänder till sin gamla hembygd och till det regemente, där han inhämtat sina första militära lärospån och där han tjänat som ung officer. Kamratföreningen, vars mål är att verka för sambandet mellan bygden och regementet, har all anledning att hälsa den nye regementschefen, en bygdens egen son, med stora förhoppningar om att företrädares verk inom föreningen skall ytterligare stärkas och fördjupas.

Hälsinge regementes kamratförenings högtidssammankomst

Årets högtidssammankomst kommer att äga rum *söndagen den 4 augusti* och förläggas till *jubileumsutställningen* och den i anslutning därtill anordnade *försvarsutställningen*

Den 4 augusti är även avsedd att bliva en försvarets dag

Program meddelas senare, men vik redan nu söndagen den 4 augusti för Kamratföreningen

Hälsinge Regementes Fanor

Av Kapten RICKARD NILSSON

Enligt en gammal sägen, som på grund av sin detaljrikedom förefaller trovärdig om än åtskilligt omstöpt under tidernas lopp, skulle Hälsinglands och vårt gamla regementes symbol, bocken i språngställning, ha hämtats hem från Grekland under en Medelhavsfärd, som några Norralabönder företogo i vällovligt syfte att hämta skattemedel någon gång i runstenarnas ungdom. Drakskeppen hette Sunheden, Tjädern och Järnbära, och skepparna hette Fune från Alir, Unn Järnskalle, Sikbjörn, Thorkatel Slagfinn och Toni Hugg från Norralir, vilket allt låter vederhäftigt och sannolikt. Bocken var som bekant en sinnebild för gamla Hellas, därtill ett nyttigt husdjur även i Norrala och lätt att identifiera i avbildningar, varför det synes möjligt, att Fune och hans kumpaner vid upptäckten av någon marmorbock bland alla underliga djur känt det som en hälsning från hembygden och tagit den med sig som ett kärt minne.

Bocken var emellertid även Asators speciella älsklingsdjur, lika välkänd som en god och något bullersam dragare som konkurrent till galten Särimer vid aftonmålet i Valhall. Det är även känt och omvittnat av skräckslagna romerska historieskrivare vid vår tideräknings början, att de rödhåriga och grovlemmade barbarer, som vällde fram ur skogarna norrifrån med långa färdvägar bakom sig från goters, svioners och skyters länder, gingo till strid mot Roms legioner under fälttecken med allehanda djurbilder. Särskilt Tors stridslystna bock synes härvid ha varit mycket populär. Det förefaller sålunda mer sannolikt att vår gamla hederliga bock härstammar från den tiden.

I senare tider förde man djurbilder med Tors bock och Odens korpar på dukar av gott hemvävt i spetsen för svinfylkingen för att sedermera — då kungliga påbud förbjudit all öppen och synbar åkallan av gamla pålitliga beskyddare ovan molnen — övergå till symboler med Vite Krists kors och kungens kronor, vilka även så småningom visade sig effektiva i härnad och ledung.

Vad våra förfäder kallade sina fälttecken är outrett. Skrivmaterialets hårdarbetade natur och begränsade ytvidd av halvannan kvadratmeter bautasten tvingade till ordkarghet utan onödiga detaljer. Ännu på 1500-talet benämndes endast rytteriets fälttecken för fana. Fotfolket förde en s. k. fänika med en bild av tre kronor eller ett lejon, ett för de flesta säkerligen helt obekant djur av föga vederhäftigt utseende i jämförelse med en bock. När fana och fänika blev namnen på förbandet till häst och till fots, blev fana namnet på fänikans fälttecken och standar benämningen på den gamla ryttarfanans.

Utseende och färg synes ha varierat, men Erik XIV bestämde, att hur den än såg ut, så skulle »dock alltidt ett guldt kors blifwe både på Ryttere och knechtefennicker».

Enligt en polsk uppgift från 1600-talet skulle emellertid de svenska fänikorna i slaget vid Kirkholm år 1605 ha kämpat under fälttecken med landskapssymboler, varvid särskilt omnämnas Upplands korskrönta »krets» (riksäpplet), Smålands bågbärande lejon och Östergötlands »vilda grip».

Sannolikt har Hälsinge regemente, när det år 1624 först nämnes som regemente, tilldelats fanor med landskapsvapnet — bocken. Den första säkra uppgiften om bocken som symbol på fanan härstammar från år 1638, då hattstofferaren Peter Blohm i Hamburg fick en beställning för Hälsinge regementes räkning att låta tillverka fyra fanor, varav två av blått taft med tvenne mot varandra »aufspringende Böcke». Den blå färgen hade enligt Krigskollegii förordning av år 1655 fastställts som speciell uniformsfärg för Hälsinge regemente, och färgen går som synes igen i den tre år senare beställda fantypen. Det är ovisst om Hälsinge regemente någonsin fick mottaga mäster Blohms fanor.

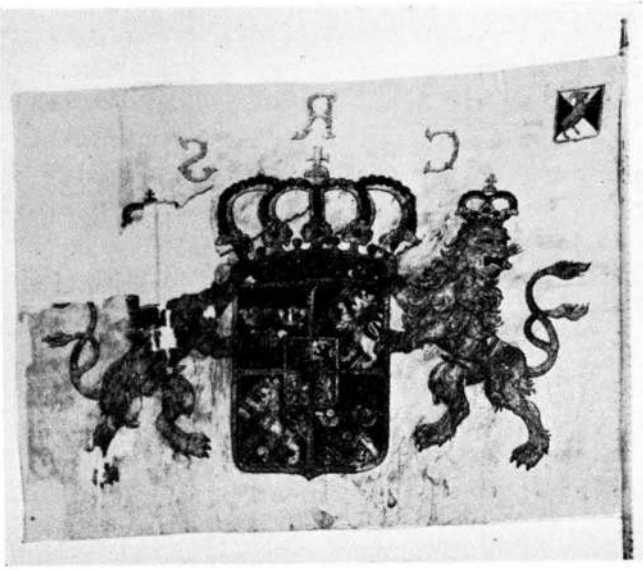
Hårda vindar, bistra strider och föga tid för persedelvård tycks i varje fall ha gjort slut på fanorna ganska snart, vare sig de nu voro av Blohms blåa tafft eller av annat stoff.

År 1664 skulle en bataljon från regementet tåga ned till Malmö för att med sin närvaro under barsk uppsyn påskynda skåningars snabba övergång till

sådana åsikter, som passade svenska Kronan. Garnisonstjänsten ansågs kräva nya fanor, vilka även överlämnades. Utseendet är icke känt.

År 1669 skulle en annan bataljon i liknande ärende övergå till Östersjöprovinserna, — hälsingar synas tidigt ha utövat en lugnande inverkan i rikts oroliga utkanter —, och bataljonen fick då äran att dessförinnan paradera inför den unge kungen Carl XI i samband med en högtidlig akt, där den engelska Strumpebandsorden överlämnades till kungen. Därvid erhöll bataljonen 9 alnar vit taft till en livfana samt 27 alnar bleu mourant till de tre övriga kompaniernas fanor. Utstyrseln fick man antagligen själv besörja enligt muntliga anvisningar.

Under fälttåget i Skåne 1676—77, där regementet särskilt utmärkte sig i den blodiga bataljen vid Lund och i slaget vid Landskrona, fördes sannolikt fanor enligt Kungl. Förordningar från åren 1673 och 1675. Enligt denna skulle »lijf fahnan vara hvijt med fulla Helsinge vapn, dhe andre 9 fahnorna svart och hvijt i 4 rutor medh een hvijt båck». Fanorna utfördes av en mäster Balzar Fridrich och försågos förutom med svart-vita fält och bock även med lagerkransar, fyrkulor och »förgylte bookstäver» — sannolikt något tänkespråk. Priset var rimligt eller 5 daler silvermynt.

Livfanan år 1683.

Som synes förde varje kompani sin fana. Den vita livfanan och två av kompanifanorna förlorades i slaget vid Lund. De övriga blevo sannolikt fort nedslitna, och redan år 1682 fick samme tillverkare en ny beställning på fanor med utseende enligt en ny förordning. Fanorna överlämnades till regementets kompanier året därpå. Livfanans helt nya utseende med regementsvapnet i hörnet framgår av bilden. Fanan försvaras ännu i Livrustkammaren.

Enligt ännu en förordning av år 1686 skulle bocken i den vita livfanans inre hörn stå fri utan skölden med det karakteristiska svart-vita timglasfältet. De övriga kompanifanorna skulle hava »en gohl spring båck, såsom de af ålder gjort, och skall fanan delas i fyra rutor hvitt och svart korssviss ifrån alle fanornes fyra hörnen, efter som Gestrikland hafver sitt vapen i hvitt och Helsinglandsz i svart». Denna uppgift är mycket intressant. Här får vi veta hur regementets färger kommo till.

Under en svart-vit fana med en gul bock marscherade och kämpade Hälsinge regementes kompanier på tolfte Carls härvägar genom Europa. De svart-vita dukarna flögo i medvinden över rysskansarna vid Narva, de buros över Dünen, där von Wulffen stupade under dem, de blåste tryggt och säkert på kungens förbindelsevägar över Jakobstadt, Gemäuerthof till Riga. De knäcktes och stormrevos vid Ljesna, men höjdes åter bakom Magnus Stenbock vid Gadebusch för att slutligen begravas i vitt uppe i Jämtlands fjällvärld, där den karolinska hjältesagans epilog förtonade i snöstormens dån.

De karolinska fanorna voro komponerade och tillverkade i Sverige och i motsats till 1500-talets och tidigare 1600-talets fälttecken helt fria från utländska förebilder.

Men nya fanor tillverkades åter med de gamla som förebild. År 1756 infördes emellertid en ny fantyp — den s. k. Holstein-gottorpska typen. Redan år 1731 hade bestämts att varje regemente endast skulle föra fyra fanor, två för varje bataljon. Fanorna gjordes nu mindre och mer passande för en ny tids smak och seder, tillverkades av sidencrepe och försågos med landskapets vapenbild i en sköld prydd med mussleornament och krönt med en öppen krona. En arg regementschef protesterade mot den nya modellen, som icke kunde vara lyckosam, och generalkvartermästaren Virgin vågade kalla musselskölden »nog träaktig, tvungen och osmakelig». Smärre ändringar infördes även, men omdömet torde ha stått sig. Vid Hälsinge regemente förvaras ännu tvenne gamla fanor av denna typ.

Under kronprins Karl-Johans fälttåg mot Napoleon fick den svenska indelta armén marschera i takt med internationella uppbåd nere på kontinenten. Kronprinsen torde därvid sannolikt själv haft svårt för att skilja mellan de egendomliga och mångskiftande fanorna i sitt nya fosterlands armé, och de kontinentala vapenbröderna hade nog även ofta uttalat sin undran och förvåning över vad bockar, grisar, lejon, korslagda pilar och klubbförsedda nakenkarlar kunde betyda. Som gammal revolutionär anade måhända f. marskalken av Frankrike även separatistiska tendenser i de gamla landskapsdukarnas

Forts. å sid. 11

Från 1880-talets Mohed

Av Rektor A. LIANDER

Några klipp ur gamla tidningsspalter

Det är egentligen endast små korta tidningsnotiser, som stå till buds, om man vill med hjälp av ortspressen få en bild av livet i Mohed under 1880-talet. Reportagematerial och intervjuer saknas alldeles. Tidens journilistik nöjer sig med att servera de små nyheter, som droppa in på redaktionens bord per tråd eller i brev från någon välvillig meddelare. Vår uppgift skall därför bli att här ställa fram en liten del av detta nyhetsmaterial, kommentera det och på så sätt söka teckna en bild av livet vid von Rehausens och Muncks regemente.

Varje år i mars månad finner man i spalterna en notis om mötestider vid Mohed. Vi saxa följande ur Söderhamns Tidning 22/3 1881. Hälsinge regemente har officersmöte 8—15 maj, befälsmöte 16—27 maj, underbefälsskola och rekrytmöte 28 aprii—18 juni, skjutmöte 9—18 juni och regementsmöte 18 juni—9 juli.

Mohed liksom vaknar upp ur vinterdvalan, när herrar officerare anländer dit som ett sommarens säkra förebud. Med tåg till Kilafors eller Bollnäs och med gästgivarskjuts därifrån komma de till Mohed. De som rest över Bollnäs, har bytt häst i Glösbo, vid denna tid en liten badort, där söderhamnare och bollnäsbor bada bort nervositet och magkatarr. Vid officersmässens trappa tar kalfaktorn välkomnande emot. Han tar hand om resgodset, som han bär upp i den nyskurade och finstädade officersbostaden.

I sinom tid anländer också efter regementsordens bestämmelser beväringstrupper från olika håll. Naturligtvis komma de till fots, som det ägnar och anstår äkta infanterister. En liten notis, Söderhamns Tidning 21/6 1881: »Andra årets beväring från staden samlas till avmarsch torsdagsmorgonen kl. 4 å Stora torget.» De norra kompanierna, alltså Delsbo, Forsa och Järvsö, resa med tåg till Bollnäs — år 1881 är nämligen bansträckan Bollnäs—Ljusdal färdig — och marschera därifrån genom Rengsjö till Mohed. De södra kompanierna, Förnebo och Ovansjö, ta tåget till Holmsveden och marschera därifrån. Alfta och Arbrå kompanier måste gå till fots hela vägen från hemorten.

De gamla barackerna.

Det vilar ingen surmulenhet över inryckningen. Man skämtar, ibland kanske lite grovkornigt, man sjunger beväringsvisorna med skrålande bas, man gör i sanning sitt bästa för att visa sig karsk. I dag får nr 15 Pettersson, Alfta kompani, kläda sig i kronans rock. Den skall han fotografera sig i och skicka hem kortet till beundrande påseende. Ingen vill visa sig rädd för exercisen. Mohed är en hård skola, men tiden är inte så lång heller. Man gör värnplikt i skuggan av 1858-års lag med sina 42 dagars rekrytttjänst, 1885-års värnpliktslag ökade rekryten till 100 dagar.

Inryckningen lider mot sitt slut. Nykomlingarna ha tagit de tre barackerna (en fjärde tillkom år 1887) i besittning, de ha på förrådet provat ut alla kronans persedlar. Nu stå de i kompanigatan och öva uppställning i kompani. Dist.-korpral Rask på Arbrå kompani utdelar order fränt och distinkt. Han gormar och ryter åt en yngling, som inte kan skilja på höger och vänster och förgyller sitt språk med ett kurant lager av expressiva kraftord.

Klockan 11 dagen efter stå kompanierna på linje ute på heden. Regementets musikkår under befäl av F. Ringvall spelar, och nu kommer överste von Rehausen till häst. Han hälsar de nyinryckta välkomna och inskärper soldatinstruktionens första bud: »En rättskaffens soldat har en oskrymtad Gudsfruktan samt orubblig trohet och kärlek till Konung och Fädernesland. Förmans Ordres skall han hörsama, samt med noggrannhet och skyndsamhet werkställa.» Och översten avslutar sin erinran: »Förmän skall soldaten i och utom tjensten visa wördnad, utan

avseende på om dessa höra till eget eller främmande Regemente och Corps.»

Reveljen går tidigt. Dagen blir lång fram till tapto. Man får lära sig nöta heden bittida och sent. Att »harva» i solstekt sand kan vara både enformigt och tröttande. Man övar vändningar och gevärsföringar, enskilt och i trupp. Det skall vara fart, precision och stil över det hela. Man får lära sig strid enskilt och i trupp med alla finesser, man lär känna den gyllene regeln i svensk krigskonst alltifrån Gustav Adolfs och Karl den XII:s dagar, det snabba, överraskande, hänsynslösa anfallet. Beväringen får skjuta sina reglementsenliga skott på regementets nya skjutbana (anlagd på Myssje bys mark, notis i S. T. 11/6 1880), den lär sig fälttjänstens grunder, utsättande av fältvakt, vedetter och vedettkedjor. Man inhämtar grunderna för strid mot kavalleri, från backkrön och bakom buskage (varvid rekommenderas förflyttning åt sidan, sedan första skottet avlossats).

En dag står det på regementsordern, att generalmajor Weidenhjelm skall inspektera regementet (notis i S. T. 5/4 1881). Det anbefalles noggrann persedelvård och barackstädning. Regementet måste vara putsat samt i bästa skick och ordning. Och överste von Rehausen behövde inte skämmas för sitt Mohed och sina mannar

På söndagarna sänker sig den stora stillheten över Mohed. I regel har man ingenting att passa utom fältgudstjänsten, som börjar klockan ½ 10, och så måltiderna förstås. Gudstjänsten går av stapeln ute på heden. Regementspastorn Olof Hallborg talar bakom en talarstol, som bildats av på varandra lagda trummor, regementsmusiken spelar. För övrigt går

Tavel Nilns

Ett Mohedsorginal. Allmänt bekant på sin tid, han äter här kronans *sill* och *ärter* jämte en extra *sup.*

Vid Florsjöns strand.

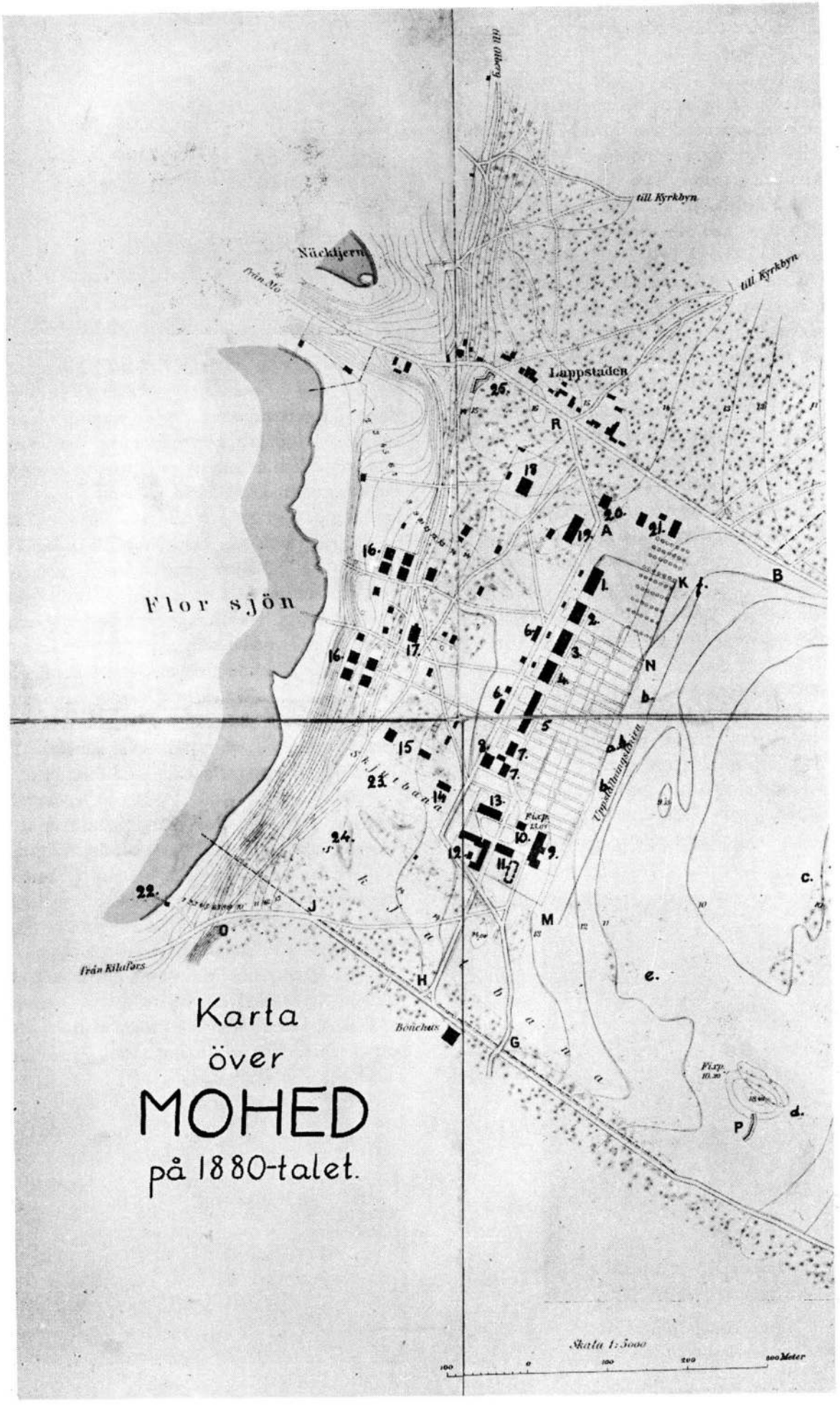
dagen i lojhetens tecken. Man traskar i kompanilunk till matpaviljongen och mättar sig med kronans goda mat, upphandlad till ett pris av 50 öre per man och dag samt tillredd i de båda köken, där det finns ångkokningspannor. Man badar i Florsjön, vältrar sig i gröngräset och står och hänger nere vid dansbanan på kvällen. Någon gång stannar ett extratåg vid Bergviks station. Då väller ett stim av »fiskar» civila in över lägret. Frälsningsarmén eller goodtemplarna håller möte i en skogsbacke.

Men på midsommardagen är det fest. Majstången står klädd ute på heden framför barackerna. Där spelar Ringvalls musikkår, och officerare och meniga tråda dansen till sprittande valsmelodier. I den nysatta björkalléerna flanera officerare med barn och blomma.

Givet är, att det är många namn ur de militära rullorna, som möter en, när man ögnar igenom några gamla tidningar. Som unga volontärer kommo de till regementet, passerade underbefäls- och sergeantsgraderna, blevo svärdsmän och sutto kanske till slut som fanjunkare på kompaniexpeditionen som en hela truppens klockarfar. Kanske minns man ännu bakom namnen Styf, Hedvall, Vestberg de levande personligheterna. Och Winblad von Walter, som tillhör denna generation, är alltjämt vital in i sin ålders höst. Eller ock kommo de som spänstiga kadetter från Karlberg, blevo underlöjtnanter, fingo löjtnants fullmakt och förde som gråhade kaptener eget kompani: kaptenerna Schöning på Forsa komp., Engelke på Järvsö komp., Svinhufvud på Arbrå kompani. Några av de unga nådde till maktens och ärones tinnar, kanske minns man då först och främst namnet Lars Herman Tingsten. Även Anders Schöning och Arvid Genberg hörde på 1800-talet till de unga.

Slutligen skall här nämnas den man, som mer än någon annan satte sin prägel på den tidens Mohed, nämligen von Rehausens efterträdare som överste och

Forts. å sid. 15

Karta över MOHED på 1880-talet.

Beskrivning över Mohed under 1880-talet enligt vidstående karta

1) »Rekrytbaracken», där de stamanställda voro förlagda under rekrytmötena med bakomliggande tvätthus. Vattenledning fanns ej, varför vatten måste hämtas och köras dit i stora tunnor.
2—4) Beväringsbaracker med bakomliggande tvätthus.
5) Exercishus.
6) Manskapsmarketenterier jämte byggnader för den kvinnliga betjäningen (»uvarna»).
7) Underofficerspaviljong och underofficersmäss.
8) Musikpersonalens paviljong och i vinkel däremot musikens övningslokal.
9) Officerspaviljongen i tre våningar med tillbyggda flyglar i två våningar samt med utbyggda verandor; å den norra satt musiken och konserterade på kvällarna, då officerarna efter middagen intogo sina platser på den andra verandan och njöto sin punsch (75 öre litern).
10) »Bläckhornet», en kvadratisk byggnad med sluttande tak åt fyra sidor och med skorstenen i mitten. Här bodde de åtta kompanicheferna i var sitt rum, fyra å nedre botten och fyra ovanpå.
11) »Sumpen», officerarnas kökspaviljong med postkontoret i västra ändan. Å övre botten bodde den kvinnliga betjäningen. År 1896 tillbyggdes i vinkel mot denna byggnad matsal och mäss för off.
12) Stall och uthusbyggnader för off.
13) Arkivbyggnaden. I östra ändan på nedre botten expedition. En trappa upp rum för off. volontärer. I västra ändan arrestlokaler på nedre botten. Å övre botten bostad för förrådsförvaltaren.
14) Bostad för gevärshantverkaren jämte smedja.
15) Byggnader för förvaring av skjutmateriel.
16) Manskapets matsalar med däremellan liggande kokhus och proviantbodar.
17) Lagerhus av sten, där provianten emottogs och uppvägdes under kontroll av daglöjtnanten.
18) Sjukhuset.
19) Huvudförrådet.
20) Bårhus.
21) Mindre förrådsbyggnader.
22) Officerarnas badhus.
23) Skjutbana.
24) Större skjutbana, troligen anlagd i början på 1890-talet.
25) »Skansen», där mottagningsposten hade sin givna plats.
26) »Snöplogen» vid vägskälet (ej synligt å vidstående karta).
a) »Bataljonsluckan», bredare väg skiljande kompanigatorna (8 st.) från varandra.
b) 8 st. kompanigator.
c) Stora talldungen.
d) Pinnmohöjden, nästan dagligen ingående i någon övning.
e) Talldungen med gymnastikredskapen.
f) I samband med 1901 års härordning byggdes där två st. »lägerhyddor» rymmande vardera 300 man.
g) Östra skogsbrynet (ej synligt på vidstående karta.) Här uppmarscherade samtliga åtta kompanier inryckningsdagen å regementsmötet för att på slaget kl. 12.00, då spelet rördes vid lägervakten (h), marschera in på fältet och in i sina kompanigator, där de mottogos av kompanierna tilldelat befäl, varefter indelning gjordes.
h) Lägervakten.

Norr om landsvägen Söderala—Mo låg »Lappstaden». Längst österut i någon av byggnaderna därstädes ett bönhus. Närmast norr om vägen till kyrkbyn »Capernaum», där någon av skjutbaneflickorna bodde, då midsommartid tivolianläggningar uppsattes i skogen vid Lappstaden. I byggnaden byggd i rät vinkel söder om första »a» i Lappstaden, diversehandel ägd av Johanna Andersson gemenligen kallad »Johanna i Lappstan», som alltid tänkte på de värnpliktigas bästa. I byggnadskomplexet väster om namnet Lappstaden låg Edboms kafé.

Under regementsmötena låg alltid ena bataljonen i tält i parken, genom vilken kompanigatorna leda. Regementet var då organiserat på två bataljoner. Under den varma årstiden var manskapets badplats i Florsjön nordväst om 16. Under daglöjtnantens tillsyn användes badplatsen, där räddningsbåtar funnos och där strängt förbud rådde att begiva sig utanför en markerad och utprickad linje.

H. H—m.

Hälsinge regementes fanor

Forts. fr. sid. 7

förekomst, — i varje fall bestämde han år 1819 — året efter tronbestigningen — att fanorna enligt franskt mönster skulle tillverkas i likhet med nationalflaggan och förses med ett krönt riksvapen. Likaledes enligt franskt mönster infördes nu även fanband — de s. k. kravatterna. Varje bataljon skulle endast föra en fana med regementets och bataljonens nummer i guld helt praktiskt och läsbart placerat under riksvapnet.

Reformen med fanor i blågult utan landskapsvapen synes icke ha gillats av gamla konservativa knektar och rotebönder. Landskapsfanorna av äldre typ brukades alltjämt i lönndom till vardags. Oscar I införde också med lyhörd snabbhet genast vid sin tronbestigning år 1844 åter en ny fantyp i det gamla pfalziska maneret, och Hälsinge regemente tilldelas åter tvenne fanor med bocken i guld på svart-vitt fält till allmän belåtenhet. På dessa fanor infördes även den franska seden med segernamnen i guldbrodyr. Äldre än från år 1844 är alltså icke detta bruk i vårt land. Hälsinge regemente tillerkändes därvid tre segernamn: Narva 1700, Gemäuerthof 1705 och Liesna 1708. Dessa fanor förvaras ännu vid regementet.

Regementets nu i bruk varande tvenne fanor överlämnades av konung Oscar II år 1897. Kung Oscar ivrade för att hans svenska folk skulle lära sig ära landets färger och den svenska flaggan, som han själv besjöng i sina vackra dikter. Han hade därför år 1877 återinfört regementsfanan av nationalflaggans typ, men låtit det gamla regements- och landskapsvapnet kvarstå i mitten under en hertiglig krona.

De senaste fanorna äro försedda med tio segernamn, varav åtta tillkommit. Namnet Liesna 1708 har utgått på grund av den krigshistoriska forskningens delade meningar om utgångens karaktär av seger eller nederlag.

En fankommitté under general Tingstens ledning föreslog år 1926, att regementet skulle tilldelas ytterligare tre segernamn, nämligen Varberg 1565, Narva 1581 samt Novgorod 1611. För närvarande sysslar ännu en fankommitté med att fastställa en ny fantyp. Från regementet har en framställning gjorts om att åter få tillbaka den äldre typen på fanorna av pålitligt och beprövat gott karolinskt utseende, alltså med bocken i guld på svart-vitt fält. Därest segernamn alltjämt skall föras på fanorna — vilket icke anses riktigt heraldiskt stiltroget — ha vi begärt att även få med de tre segernamnen från den tingstenska utredningen. Därmed skulle regementet få tretton namn på fanorna och dessutom — som riktigt är — få räkna sina anor från den gamla Hälsingefänikans tid eller från året 1552, då fänikan först förekommer under detta namn.

Hur nu än de nya fanorna komma att se ut — huvudsaken är att den gyllene bocken kommer med. Annars slår Unn Järnskalle från Norralir nävén i bordet uppe i Valhall och tar sin garvade hand ifrån sina senfödda ättlingar.

NÄR RYSSARNA INTOGO BERLIN

Av KYRKOADJUNKT ERIK MYRGREN

I min lilla fickalmanack från Berlintiden har lördagen den 21 april 1945 fått ett extra kryss i kanten. Då slog nämligen de första ryska granaterna ned i Berlins centrum. Tre oroliga dygn tillbragte sekreterare Erik Wesslén och undertecknad i Svenska kyrkan vid Landhausstrasse, innan vi kom oss för med att söka upp ett tryggare tillhåll. Efter en dramatisk bilfärd genom Berlins gator, långa sträckor förföljda av ett par ryska jaktplan, kunde vi på kvällen slå oss ned i hägnet av den svenska legationsbunkerns bastanta väggar. Som någon kanske erinrar sig från diverse tidningsartiklar var bunkern belägen i hörnet av Tiergarten- och Fredrich-Wilhelmstrasse och kunde säkert anses som ett av de präktigaste privata skyddsrummen i Berlin. Där fanns gott om utrymme, och legationen hade i god tid sörjt för att ingenting skulle fattas vare sig i fråga om bekvämlighet eller välfägnad. Den lilla trupp, som här hade sitt tillhåll, bestod av tio svenskar — åtta från legationen samt två från kyrkan — och dessutom fem tyskar, som samtliga tillhörde betjäningen.

De två första dagarna kunde vi stundtals vistas ute, t. o. m. våga oss på en liten promenad i omgivningarna. Allteftersom ryssarna ryckte närmare, tilltog emellertid granatregnet och fr. o. m. 27 april drog vi oss slutgiltigt tillbaka till bunkerns innandöme. I stort sett förde vi en dräglig och framför allt trygg tillvaro nere i vår bunker, även om vi vid ett par tillfällen fick uppleva intermezzon, som var rätt obehagliga och åtminstone i ett fall kunnat sluta illa.

Gata i diplomatkvarteret vid Tiergarten efter kapitulationen.

Helt naturligt var det inte mycket vi kunde uppfatta av själva krigshändelserna omkring oss, där vi satt i vår väl igenbommade bunker. Och hade vi inte haft vår lilla batterimottagare, så hade vi vetat mindre än någon av hemmasvenskarna om belägringens förlopp. Den 30 april tydde emellertid tecknen på, att någonting särskilt var i görningen. Törnarna mot bunkerns väggar och tak blev allt flera och häftigare. Genom att då och då försiktigt glänta på ytterporten kunde vi hålla oss något så när underrättade om händelserna i det närmaste grannskapet. Att vi befann oss mitt i själva stormcentrum, visste vi förut. Och den fullkomligt obeskrivliga syn, som mötte en därutanför, gav ett eftertryckligt besked om samma sak. Den sade oss också, att det nu endast kunde vara en fråga om timmar, innan ryssarna skulle utdela nådestöten. Anhopningen av fordon, artilleri och soldater växte för varje minut. Av Hitlers »Festung Europa» återstod en ynkligt liten plätt — en eller på sin höjd två kilometer i diameter. Inom denna cirkel, i vars utkant vi befann oss, hade de retirerande tyskarna trängts samman och i största hast monterat upp allt vad de ännu hade kvar av kanoner och granatkastare. Härifrån bjöd de nu det sista förtvivlade motståndet, utsatta för den mest mördande eld, som väl krigshistorien känner, utan att därmed kunna ens för ett ögonblick hejda lavinens rullning. Larmet var öronbedövande. Sårades jämmer, hetsiga kommandorop, knattret från kulsprutor och braket från otaliga kreverande granater fyllde luften. Hela omgivningen var insvept i ett tjockt kvalm av brandrök och damm.

I bunkern befann sig spänningen på höjdpunkten. Någon av de närmaste timmarna skulle vårt öde avgöras. Men hur?

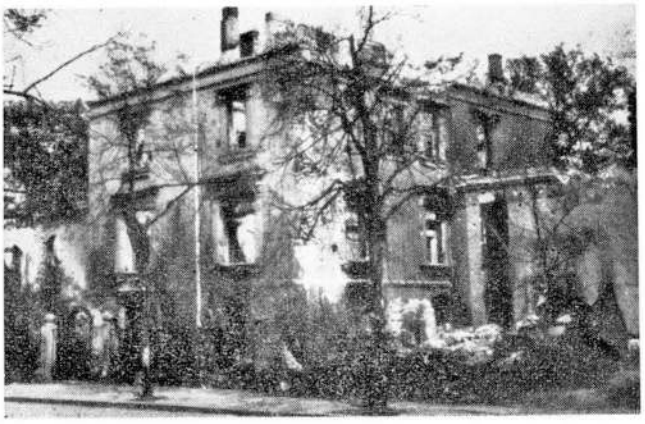
Den 1 maj kl. 7 på kvällen kom svaret. Häftiga bultningar på bunkerns bakre port kom oss alla att rusa upp. Högljudda röster på ett språk, som inte kunde vara annat än ryska, trängde ner till oss: »Öppna fort. Annars sprängер vi dörren. Men var inte rädda». Så mycket kunde de av oss, som förstod ryska, uppfatta. I största hast vräktes barrikaderna,

som stängde för denna utgång, undan. Och in kom de, en svettig larmande skara ryska soldater, med höjda gevär och bister uppsyn. Vi ropade i munnen på varandra de få ryska ord vi kunde: vänner — »drugi, svenska legationen — »schwetskaja missija», o. s. v. och försökte spela så glatt överraskade som möjligt över besöket. Nåja, bara spel var det inte. Det kändes verkligen som en lättnad att äntligen kunna skönja slutet efter de gångna dagarnas olidliga spänning. Det dröjde inte länge förrän ryssarna hade fyllt bunkerns alla tillgängliga utrymmen. Det första de begärde var vatten. Det enda vatten, som stod oss till buds, var hämtat från Sverige och tappat på buteljer med etiketten: Apotekarnas Vischyvatten. Tätt intill mig stod en rysk pojke som såg rätt törstig och medtagen ut, och jag tänkte, att här hade jag ett tillfälle att slå ett slag för den rysk-svenska vänskapen. Sagt och gjort — jag hällde upp ett glas och räckte min ryske vän. Något överraskad blev jag emellertid, då han i stället för att ta emot den erbjudna drycken, rynkade ögonbrynen och gjorde en hotfull gest med maskinpistolen, som hängde över bröstet. Med den lediga handen illustrerade han så, vad han ville. Jag tydde det: Drick! Tydligen misstänkte han ett klumpigt försök att förgifta honom. Mer än gärna efterkom jag hans önskan och tömde glaset till hälften. Då nickade han tillfredsställd, tittade en stund nyfiket på den underliga, porlande drycken och följde sedan tydligen med stor belåtenhet mitt exempel. Det blev signalen till ett allmänt drickande, även om några grinade illa åt den salta smaken och muttrade något om att det borde varit »vodka» i stället för »voda». — Begreppet »schwetskaja missija» (= sv. legationen) beredde dem till en början mycket huvudbry. Men länge dröjde det inte, förrän en herre uppenbarade sig, som visste bättre besked: en ung spänstig kapten med skarpa, intelligenta drag och genomträngande blick, tydligen truppens befälhavare. Han lyssnade uppmärksamt till legationssekreterare Ärnfasts och friherrinnan Ungern-Stjernstedts förenade ansträngningar att klarlägga vår situation och vi började så smått andas ut i tron, att vår sak nu låg i säkra händer. Då kom det kort och bestämt: »Alla måste lämna bunkern. Omedelbart. Eskort visar vägen till närmaste regementstab, där förhör kommer att anställas». Våra invändningar gjorde ingen verkan. Beslutet stod fast. Alla måste bort, även kvinnorna. Med bävan tänkte vi på, vad detta kunde komma att innebära. Därute rasade kampen vidare. Vår bunker låg mitt i själva stridslinjen, med ryssarna på den ena sidan och tyskarna på den andra. Genom den öppna bakdörren nådde oss larmet från exploderande granater, blandat med smattret från otaliga kulsprutor och andra eldvapen.

Pastor Myrgren framför en sönderskjuten bunker..

Vår vägvisare väntade redan vid dörren, då friherrinnan Ungern-Stjernstedt gjorde en sista attack mot den obeveklige kaptenen. I vanliga fall var hon en av de modigaste i sällskapet men använde sig nu skickligt av kvinnans privilegium att kunna visa sig svag och hjälplös. »Jag vägrar att gå. Jag vågar inte. Jag är rädd! Låt kvinnorna slippa!» Detta argument hade bättre verkan än alla andra föreställningar och förnuftsskäl tillsammans. Kaptenens krigarhjärta veknade. Kvinnorna fick stanna. För oss övriga fanns ingen pardon. Och nu började den ohyggligaste vandring jag någonsin gjort i mitt liv. Att skildra alla intryck och känslor, som stormade in över en under de evighetslånga timmar vår vandring varade, förmår jag inte. Jag skall inskränka mig till att återge ett av de mest kritiska avsnitten. Efter att omväxlande ha sprungit, hoppat och krupit fram genom ett virrvarr av ruinhögar, förvridna järnskelett och allsköns bråte kom vi fram till något, som antagligen skulle föreställa en kompanistab, inrymd i ett sönderbombat hus utan tak. Chefen, en ung löjtnant på några och tjugo år, skulle just till att förhöra oss, då han fick syn på en tillfångatagen soldat, som några ryssar kom släpande med. Av minerna och de upprörda rösterna att döma rörde det sig tydligen om ett mycket allvarligt fall. Fången föreföll eljest vara en rätt menlös stackare, säkert mellan 40—50 år gammal. Löjtnanten skrek något på ryska. Mannen svarade mumlande, likaledes på ryska. Saken var avgjord. Fången var ryss. Om vlassovsoldat eller tyskukrainare kan jag inte säga. Löjtnanten kokade av raseri. »Förrädare!» Vrålande kastade han sig över mannen och borrade med våldsam kraft armbågen i hans ansikte. Förgäves sökte fången värja sig. Slag och sparkar haglade om den värnlöse, tills han blödande sjönk ihop på golvet. När den unge officeren rasat ut, gav han en kort order till sin adjutant — en muskulös, koppärrig tartar i tysk läderrock — som med ett grin drog upp pistolen ur stövelskaftet och makade in fången i ett hörn. Skräckslagna bidade

Svenska kyrkan, sedan ryssarna bränt den 2 dagar efter kapitulationen.

vi på några få meters avstånd vårt eget ödes fullbordan. Just då exekutionen skulle gå av stapeln, blev vi införda i ett sidorum, tydligen själva kompaniexpeditionen, och slapp alltså bevittna det värsta. Men smällarna hörde vi, och när vi efter en stund kom ut igen, låg fången hopsjunken på golvet med två gapande hål i nacken. Vi var nu beredda på litet av varje. Löjtnanten var tydligen inte att leka med. Döm om vår häpnad, då han en liten stund senare utnämnde legationssekreterare Ärnfast till sin »vän Guga». (Hugo uttalas på ryska Guga.) Då han fått vår belägenhet klar för sig, blev han om möjligt ännu vänligare och efter en stunds muntert samspråk gav han oss en vägvisare som följde oss till den förut omtalade regementsstaben. Här blev vår värd en distingerad medelålders man med överstes grad. I motsats till de ryssar vi dittills träffat på talade han med lågmäld kultiverad röst. Han föreföll djupt bekymrad över sin underlydandes bryska tilltag att tvinga oss ut ur bunkern mitt i granatregnet och framförde gång på gång de enträgnaste ursäkter. Från och med nu stod vi i alla fall under ryska arméns höga och säkra skydd, tryggade för alla faror och obehagliga överraskningar. Så bjöd han oss slå oss ner och vänta tills stormen därute hade bedarrat. En officer skulle följa oss tillbaka.

Vid elvatiden på kvällen fick vi då äntligen återvända till vår kära gamla bunker. Där var allt i sin ordning. Gästerna fanns kvar förstås men utrymde lokalen på vår officers order. Två soldater ställdes upp som bevakning vid bunkerns ingång och nu kunde vi alltså räkna med, att det värsta var överståndet. Naturligtvis var det i alla fall svårt att uppdriva någon större känsla av trygghet. Men nog blev vårt uppvaknande morgonen därpå mer än lovligt obehagligt. Vägg i vägg med bunkern låg några källarlokaler, som av oss användes som förrådsrum. Dit hade en hop berusade soldater trängt in under nattens lopp, utan att vaktposten, som bevakade ingången, kunnat hindra dem. En sorglig syn mötte oss, då vi kom ut för att se efter vad som stod på. Hela vårt lager av konserver, brödkartonger, socker, smör o. s. v., som fanns förvarat ute i källaren, var plundrat eller förstört. Golvet var täckt till knähöjd av allsköns bråte, krossat bröd, köttrester, smör, trasiga vichyvattensbuteljer och dylikt. Några väskor med klädespersedlar hade skurits upp och tömts på sitt innehåll. Det mesta hade tydligen ratats och låg som smutsiga trasor kringslängt bland den övriga smörjan. Först när en officer uppenbarade sig, kunde våra objudna gäster förmås att dra sina färde. Senare på dagen anmälde vi det passerade till militärmyndigheterna, och det dröjde inte länge, förrän några högre officerare anlände för att undersöka skadorna. Till deras heder skall sägas, att de verkade uppriktigt ledsna över det som inträffat och utlovade på stående fot bestraffning av de skyldiga samt ersättning för det som gått förlorat. Dagen därpå körde en stor armélastbil in på gårdsplanen lastad med livsmedel av alla slag: ryska ankarstockar, köttkonserver, smör o. s. v. Två cyklar som vi förlorat ersattes med fyra nya — två dam- och två herrcyklar. — Den här händelsen blev i alla fall den sista i den långa rad av äventyrligheter, som de senaste dagarna kastat oss in i. Redan från början hade ryssarna gjort klart för oss, att vår mission i Berlin kunde betraktas som avslutad och att vi när som helst skulle få besked om hemresa. Dagarna gick emellertid, och det var först efter tre veckors enerverande väntan som uppbrottsordern kom. Under tiden hade vi rikliga tillfällen att studera den ryska ockupations förlopp. Vi hade full rörelsefrihet och kunde komma och gå som vi ville.

Att ge full rättvisa åt det obeskrivliga tillstånd, den förödelsens styggelse, som mötte en på Berlins gator dagarna närmast efter kapitulationen, låter sig knappast göra. Det ryska artilleriet hade grundligt städat om i Berlins centrala stadsdelar. Sotsvärtade och sargade trädskelett i Tiergarten minde om det som en gång varit Berlins skönaste prydnad. Kors och tvärs längs gator och på öppna platser hopade sig de trasiga resterna av den tyska arméns en gång så fruktade krigsvidunder. Väldiga barrikader av nedfallna husväggar och förvridna järnbalkar spärrade överallt vägarna. Den hemskaste anblicken erbjöd ändock de otaliga tyska soldater som stupat under stridernas lopp och sedan blivit liggande. På de korta gatsträckorna runt bunkerkvarteret fanns åtskilliga stupade. I närmare en veckas tid låg de där, innan upprensningsarbetet kom i gång. Det blev civilbefolkningens uppgift att sörja för uppröjningen. Några trodde sig kunna slippa lindrigare undan genom att anlägga röda

armbindlar och utge sig som ryska sympatisörer men blev bryskt kallade till ordningen av ryska bajonetter. Ofta kunde nog de ryska metoderna te sig hårda för en främmande iakttagare, men säkert var de inte värre än dem de tyska ockupationstrupperna använt sig av under sin makts dagar. Och resultat blev det. Gatorna blev framkomliga och trafiken började rulla, Naturligtvis var det uteslutande ett ryskt privilegium att kunna färdas i bil eller på cykel. Lustigt var det att bevittna de ryska försöken att komma till rätta med den invecklade maskin, som en velociped kan utgöra för den oinvigde. Ingen rysk soldat med självaktning hade nämligen uraktlåtit att förse sig med en cykel, likgiltigt om den var försed med ringar eller inte. Till egen och andras stormande förtjusning övade de sedan flitigt om också vårdslöst den ädla konsten att åka cykel.

Mätta på sensationer och krigiska äventyr äntrade vi den 22 maj tåget som skulle föra oss tillbaka till oroligt väntande fränder och vänner hemma i Sverige.

Legationsbunkern.

Resan via Moskva varade i tio dagar och var omåttligt intressant. Men se det är en helt annan historia.

★

(Författaren, f. d. legationspastorn i Berlin, är vpl fänrik vid I 14.)

Från 1880-talets Mohed

Forts. fr. sid. 9

chef för regementet, C. B. Munck. Hans personlighet har tecknats i ett tidigare nummer av denna årsskrift, varför anledningen nu saknas att närmare beröra de karaktärsdag, som gjorde honom både vördad och avhållen. Några små pressklipp skola få ge relief åt minnet av en nobel människa och god officer.

Tidningarna följa påpassligt Muncks tid vid Mohed. De registrera hans utnämning till överste (Helsingen 4/4 1882 är storförtjust), hans utnämning till överadjutant hos konungen samt en förnämlig utländsk dekoration, tyska kronorden, som han erhöll av tyske kejsaren. Man möter i spalterna notiser från hans sjukdomstid och från en utländsk resa, genom vilken han lyckades återvinna hälsan. Icke utan ett visst vemod läser en hälsing, att Munck flyttade regementsexpeditionen från Hudiksvall till Gävle, ett första steg bort från regementets hemprovins. Munck hade då redan själv flyttat till Gävle och hyrt bostad i grosshandlare Engströms hus vid torget.

Det stod glans kring överste Muncks person. Aldrig märker man det tydligare, än när tidningspressen i mars 1888 intresserar sig för hans engelska resa i samband med prins Oskars och Ebba Muncks bröllop. En notis i S. T. 10/3 1888 omtalar överstens och hans makas resa till Bornemonth, där bröllopet skulle firas. Någon vecka senare ger pressen livfulla skildringar av den glänsande högtiden, i vilken många kungliga, däribland drottningen samt prinsarna Carl och Eugen, deltogo. Överste Munck förde sin kusin Ebba fram till altaret, där prins Oskar, iförd svenska flottans kommendörsuniform, väntade. Efter vigseln hjälpte prins Carl sin bror att spänna fast värjan, som under akten varit avtagen — svensk journalistik kunde redan för 60 år sedan tendera mot det sensationella.

Överste Munck var värderad och avhållen av sina pojkar på Mohed. Säkert var han det inte på grund av sina högförnäma förbindelser och de vackra dekorationerna på vapenrocken. Men man sade om honom, att han var en »rejälan kar». Och den som lyckats få ett sådant betyg av hälsingeallmogen, är säkert värd ett omnämnande inför mohedspojkarnas efterkommande i andra och tredje led.

»Å här blir de bara bom.»

»Hä kan fäll int' bli annat, som han viftar å går an nere dän.»

BJÖRNKLÄDER

BJÖRNKLÄDER

äro segslitna arbetskläder

TRE TORN

TRETORN

GUMMI-stövlar

Förnämsta fabrikat * Högsta slitstyrka

GALOSCHBOLAGET

GEFLE

DEN SOM ÄLSKAR KAFFE

DYRKAR GEVALIA

Militärekiperingen

i Gävle

CARL A. OHLSSON

DROTTNINGGATAN 23

GÄVLE

Meddelande

Förslag har väckts, att samla gamla rekrytkamrater och kamrater från stamskolor för ett visst år till kamratmöten eller jubileer i anslutning till Kamratföreningens årliga högtidssammankomst. Med anledning härav vill Kamratföreningen rikta en uppmaning till alla dem, som fullgjort sin militärtjänstgöring vid Kungl. Hälsinge regemente förslagsvis 1906, 1916, 1926 och 1936 att samlas vid kamratfesten i år till firande av gemensamma minnen.

Styrelsen.

Minnesskriften

Överstelöjtnant Eric Hammarström

I samband med fältregementet I 14 hempermittering i augusti 1943 föreslog redaktören Bertil Nyblom, vilken då tjänstgjorde som bataljonsassistent vid II. bataljonen, utgivandet av en minnesskrift om I 14 i fält. Den framlagda tanken upptogs av regementschefen överste Carl Hamnström och förberedande arbeten utfördes under 1944 av redaktör Nyblom närmast under ledning av överstelöjtnant John Sundstedt. På överste Hamnströms order utsträcktes arbetet att även omfatta syskonregementet I 44. Så länge kriget och beredskapen varade, måste dock tanken på en minnesskrift stanna vid insamlande av fotografier och vissa uppgifter om förbandens »öden och äventyr».

I maj 1945, då kriget rasat ut och beredskapen led mot sitt slut, togo planerna på en minnesskrift ny fart. Tanken hade nu vidgats att mot historisk bakgrund ge en bild av kraftutvecklingen och av regementets och bygdens insats under de ödesdigra åren. Det framstod även som mycket önskvärt att — så långt det var möjligt — skildra sambandet mellan växlingarna i kriget runtom vårt land och beredskapsinkallelserna. Grundlinjerna uppdrogos för minnesskriftens innehåll och omfattning, utseende och utstyrsel, ävensom för det ekonomiska genomförandet. Det senare var icke minst viktigt.

När planerna lågo färdig, sammanträdde Kamratföreningens styrelse i juli för att dryfta frågan. Styrelsen beslöt då att minnesskriften skulle utformas på sätt som tänkts och vara färdig till julen. Ja, så långt var allt gott och väl!

Det egentliga utarbetandet av minnesskriften påbörjades i mitten av september och i slutet av oktober överlämnades manuskript, teckningar och fotografier för tryckning till AB Esselte i Stockholm. För utarbetandet hade ursprungligen anslagits två månader men för att minnesskriften skulle kunna komma ut till julen, måste nästan en hel månad arbetas in. Takten blev därför ganska uppdriven och minuterna mot slutet faktiskt dyrbara. Det gällde att hålla kontraktets leveranstider.

Beträffande minnesskriftens olika delar må här nämnas, att kapten Rickard Nilsson skrivit om regementets kraftutveckling sedd i sitt historiska sammanhang. Den intresserade har här i ett nötskal vad som hände, och finner även lätt, att för regementet och bygdens folk voro krafttagen 1939—1945 icke de första under tidernas lopp.

Som ett komplement till denna del kommer historiken över hälsingeförbandens beredskapstjänst. Minnesskriften har här även velat belysa sammanhanget mellan krigshändelserna utanför vårt land och verksamheten på hemmafronten. Historiken har sammanställts av dåvarande löjtnanten Gert Nilsson. På grund av sekretesshänsyn gällde här mer än någonsin att väga orden på guldvåg. När manuskriptet låg färdigt, fick även löjtnant Nilsson resa ner till Stockholm för att visa upp resultatet i försvarsstaben, vilken under arbetets gång visat mycket stort intresse och tillmötesgående. Konceptet fick där en sista retusch, t. o. m. från högsta ort och en glad löjtnant kunde vända hem till Gävle.

Minnesskriftens huvuddel utgöres av ett bildgalleri, vilket avser att belysa livet vid ett hälsingeförband alltifrån inkallelse till »muck». Bildanskaffningen hade påbörjats tidigt men måste nu intensifieras. Denna del av verksamheten omhänderhades av kapten Carl Olof Rosenius, vilken med biträde av vpl sergeanten Ulf Hasselberg bland 100-tals fotografier och ur filmer sammanställt bildgalleriet och även letat fram bilder till övriga delar av minnesskriften.

Så tog boken form. Text och bilder sammanfogades, sidor komponerades och en vacker dag visade sig att allt rymdes inom det sidantal, som från början av ekonomiska skäl var bestämt. Därefter kom korrekturläsningen, som fullbordades en natt under pågående fältövningar.

För försäljningen, som närmast handhafts av löjtnant Gunnar Aldemark, hade förberedelser vidtagits redan tidigt. Så kom den stora dagen strax före jul, då minnesskriften låg färdigtryckt på bordet. Ett

Forts. å sid. 35

SMEDEN BOMAN

Av HANS NEDIN

Smeden Boman var ett problem för sitt befäl. Det hade han varit från första stund. Det började med att han ryckte in flera dagar för sent. Kungl. Maj:t och Kronan hade bestämt, och de andra lydde, men inte Boman. Nej, då, han hade sin egen uppfattning både då och framgent. — Det fick Boman arrest för.

Ja, han var verkligen ett problem. Inte så att han trilskades och ställde till besvär med avsikt. Nej, egentligen var han en både intresserad och foglig elev. Men Vår Herre hade nog fördelat sina gåvor litet ojämnt i fallet Boman. I kroppsligt avseende var han påkostad, minst sagt, mätte sina en och nittio i strumplästen, grovbyggd och stark som en björn, men förståndsgåvorna voro eftersatta och inte så litet heller. Det var också för den sakens skull, som han frikallades för femton år sedan. Men nu rådde andra tider med krig och farligheter, och man hade inte råd att undvara en enda man som kunde bruka ett vapen. Så blev Boman inkallad till tre månaders efterutbildning med därtill hörande beredskap.

Alla minnas honom, den dag han kom, hur han i det grå oktoberdiset knegade fram över kaserngården, kepsen i nacken, skinnjackan oknäppt och de blå arbetsbyxorna fladdrande kring benen. I vänstra handen bar han minsta möjliga lilla unica-box och i den högra ett verkligt imponerande smörgåspaket i ett brunt omslagspapper med stora flottfläckar. Ja, det var Boman — och att han var smed, det kunde ingen betvivla.

Eftersom han aldrig kom ihåg sitt nummer, blev han kallad »Smeden Boman», rätt och slätt, en personlighet med andra ord. En riktig »Sven Dufva», sa befälet, och lade ned dubbelt så mycket arbete på honom, som på alla de andra tillsammans.

Boman hade två passioner, den första var pvlvkanonen — ty mekaniskt sinne hade han — och snart kunde han sin pjäs, som han konstruerat den själv, och detta var nu också den enda glädje, han bestod sina överordnade. Den andra passionen uppskattades inte lika mycket. Han tuggade snus — och vad värre var — han spottade, och spottade hänsynslöst — överallt, på gården, i logementen, i tvättrummet, ja, på självaste kompaniexpeditionen. Och så kunde han knappast tala, när munnen var full.

Då utbildningen var slut och beredskapen tog vid, ryckte Boman i fält — med de andra. Han blev inte riktigt godkänd som soldat, men kunde väl duga som mekaniker — tyckte man.

*

Det långa, tungt lastade tågsättet arbetade sig ihärdigt mot norr. Det rullade, pustande och stånkande genom natt och dag, genom dag och natt. Allt mer snötyngda blevo landskapen, allt bistrare kylan.

Andra natten voro de framme i den lilla staden vid älvstranden.

Samma tågsätt skulle föra det avlösta förbandet åter till hemorten. Det hastade.

I flödande månljus och under praktfullt flammande norrsken marscherade truppavdelning efter trupp-

avdelning längs de små gatorna, somliga blevo kvar där, andra sökte sig ut på vägarna, som i solfjädersform slingrade sig från staden.

Tramp, tramp, tramp. De nya marscherade till. Handslag, rådslag, instruktioner.

Tramp, tramp, tramp. De gamla marscherade från.

*

Bomans grupp blev förlagd invid gränsälven. »Lv vid bron.» Det var en kort order, men innebar mycket.

Kanonen stod snart på sin plats, och vid denna postade en man ständigt, beredd att omgående kalla ut de andra. *En* man var det ja, men kompanichefen bestämde, att när Boman hade passet, skulle dom vara två.

Så skredo timmarna långsamt fram — och det blev Bomans tur. Han purrades, drog på sig pälsen, och gick ut. Han skulle själv ha väckt kamraten enligt ordern, men att följa sådana var nu inte Bomans starka sida, — och så blev han ensam vid pjäsen.

Med säkert öga och vana händer undersökte han sin kanon och fann allt i gott skick. Han gick några varv runt ställningen, — det knastrade kärvt vid sulornas tryck mot marken. Han iakttog hur månstrålarnas ljusknippen återkastades från millioner och åter millioner små snökristaller, han såg på pjäsen och följde med blicken eldrörets riktning upp mot det stjärnbeströdda himlavalvet. Det var vackert, tyckte Boman, men han hade ju sett sån't förr. Men norrskenet, massor av gulaktiga strålar, som sköto upp, slocknade och kommo igen, det imponerade, det var en ovanlig syn, — och han spottade flera gånger i rad, mäkta förtjust. Så upprörd att han inte träffade sitt mål, uppbröstningsöglans centrum, var han ju inte, förstås, — men i alla fall — — —. Boman träffade alltid, när han spottade.

Truppavdelning efter truppavdelning sökte sig ut på vägarna . .

. . . så vräktes upp en kaskad av eld och jord.

Minut efterträdde minut, för den ensamme posten gick tiden oändligt långsamt.

När halva passet var till ända, hände något, som kom Boman att avbryta sitt vankande och ställa sig att lyssna. Han lyssnade intensivt, böjde sig framåt och satte handen bakom örat.

Ge mej si . . .! Jo — minsann!

Avlägset i fjärran hördes ett dovt brummande — och ljudet tilltog i styrka.

»Flygplan, riktning två, kommer», konstaterade Boman mekaniskt och stirrade halvt förvånat mot en osynlig horisont under stjärnorna.

Snart kunde han urskilja den mörka silhuetten mot ljuspunkterna, men kände dock inte riktigt igen den från flygplankortet. »Men de ä väl en svensk», fastställde han med filosofiskt lugn, »så inge att väcka grabbarna för».

Planet växte fram ur natthimlen, det var en enmotorig, lågvingad maskin. — Boman fingrade på sunsdosan.

»Tänk, om . . . ändå . . .?»

Nu såg han tydligt. Men vad var det? Någonting föll ut, något som glimmade till i månljuset. Ett par sekunder förlöpte, så vräktes upp en kaskad av eld och jord och trävirke från den minsta lilla stugan vid stranden. Marken skalv, och det slog lock för Bomans öron.

»Det var djävulen . . .!» röt Boman och spottade fel, flera gånger. »Den va inte svensk, förbanne mej . . .!»

Vad som sedan hände, gick fortare än som kan beskrivas. Med ett språng var Boman i sitsen, rattarna snurrade febrilt, pjäsen svängde åt vänster, omställaren gled över på »A», vänstra foten tryckte in pedalen och bom-bom-bom — spårljusspränggranaterna tecknade sin ilsket lysande bana mot rymden.

Det främmande planet vände nosen uppåt och steg förtvivlat, allt brantare och brantare — men kom

Forts. å sid 38

BOCKEN

BEREDSKAPSMINNEN

DE VORO ETT LYSANDE FÖLJE

Av JECKNICK

De voro ett lysande följe — skulle man kunna säga om de gengasens ungdomar som en tidig och kall januarimorgon år 1941 pustade ut från I 14:s kaserngård med Torsby vid Övre Frykens nordspets som mål — ovissa öden till mötes. Det var regementet I 44:s samlade bilkolonn och i dess tät, insvept i en från början vit päls, satt regementets nye expeditionsofficer, som visste ännu mindre om gengasbilar än om expeditionstjänsten vid en regementsstab. Men med lugn och tillförsikt såg han framtiden an, tänkande: Gud är barns och dårars förmyndare. Och han gjorde det ej utan skäl, ty Gud hade hjälpt honom många gånger förr.

När han med den nymornades pessimistiska syn på tingen omkring sex timmar tidigare anlänt till kasern för att enligt order taga hand om denna stora bilpark, troende sig skola finna den klar till start och ett fryntligt förareanlete bakom varje vindruta, kunde han som Goethe konstatera att all teori är grå. I stället för en väl inrättad bilkolonn fann han på kaserngården ett fullkomligt övervåldigande gytter av fordon, från vilka här och var höga eldkvaster sköto upp mot den mörka vinterhimlen. I stället för fryntliga, vänliga bilförare fann han svarta svärjande vildar, vilka vanmäktigt rusade omkring i gyttret med förvridna drag, ideligen åkallande underjorden och dess främste potentat, då och då utdelande kraftiga sparkar åt de för tillfället innerligt avskydda gengasåken. Expeditionsofficeren, som var mycket ung och oerfaren samt en avgjord teoretiker tänkte: Kaos — värre än franska och ryska revolutionerna tillsammans; här måste jag gripa in, annars spricker det. Gripa in ja! Men var?

En svarting ilade förbi iförd mörkvit päls och yvig pälsmössa. Över hans läggar flöt en ström av undertryckta förbannelser. Expeditionsofficeren tyckte sig bakom sotet urskilja chefens för transportbilplutonen, sergeant Thimon, annars så frimodiga men nu bittert förvridna drag.

— Varför går inte bilarna?

— Varför går inte bilarna! Sergeanten såg ut som om han skulle få slag.

— Vi skulle ju ha startat nu.

Sergeanten hade nu kommit över det värsta och svarade med nästan mänsklig röst:

— Ja, vi får nog igång dom så småningom, men nog dröjer det en timme till, allt. Vi måste bogsera igång dom se. Det är enda chansen. Dom har frusit i natt. Han talade undervisande som till ett barn.

Expeditionsofficeren insåg i tid faran av att ge sig in på ett område, han ej behärskade. Jaså, man måste bogsera igång gengasbilar, när det var kallt. Han lät hoppet på en snar avfärd fara.

— Fortsätt cirkusen, sade han med ett klent försök att låta hurtig.

Och cirkusen forsatte. Lastbilar släpades runt kaserngården så att det visslade om det och deras motorer gåvo till slut upp motståndet och började tveksamt göra sin plikt.

Mitt i detta virrvarr stod sergeant Thimon som en cirkusdirektör i manegen och lyckades trots flera gånger överhängade livsfara undgå att krossas till mos emellan lastbilarna. Stora eldflammor slogo upp mot skyn, bilarna slamrade, motorerna pustade, chaufförerna svor och expeditionsofficeren frös om fötterna. Över detta brusande inferno steg långsamt och tvekande januarisolen, föga värmande men dock uppmuntrande. Den stod redan högt på himmelen, när bilparken var tillräckligt upptinad och lät sig inrättas på kolonn. Efter att ha förmanat förarna att hålla ett avstånd av minst 50 meter mellan bilarna gav expeditionsofficeren signal till avgång — sex timmar försenad.

Förmaningen till förarna att hålla minst 50 meters avstånd till varandra visade sig dessvärre snart vara fullkomligt obehövlig.

Den ena vagnen efter den andra tröttnade, suckade länge i uppförsbackarna och gav till slut upp. Det krävdes enorma ansträngningar och omänsklig misshandel från sergeant Thimon och framför allt den raske chauffören Bergström från Sandviken för att få liv i dem igen. Kolonnen spred sig inom loppet av några timmar mycket ojämnt längs Gästriklands och Dalarnas landsvägar. Avstånden mellan bilarna växlade mellan 50 meter och 50 kilometer. Det tog

Forts. å sid. 38

GIVAKT!

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

Det entoniga ljudet störde på ett sällsamt hänsynslöst sätt stillheten i den ännu sovande skogen, vars trädtoppar just färgades lätt röda av den uppgående solen.

— Nu skjuter dom vid gränsen, viskade den avgående eldvakten i tältet till den pågående.

— Då ä en kulspruta, viskade denne och såg lätt irriterad ut.

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

De korta eldskurarna återkommo med regelbundna intervaller. En och annan fågel vaknade och ackompanjerade dem med ett fridfullt och glatt vårkvitter. Daggdropparna glittrade i solens första strålar som spelade genom den klara svala luften.

I tälten låg truppen försänkt i djup sömn efter två ansträngande marschdagar. Kompaniet hade brutit upp från den norska gränsen för två dagar sedan och marscherat inåt landet. Traktens skönhet, ytterligare förhöjd av ett strålande vårväder med lugna svala kvällar hade kommit karlarna att tänka på andra saker än trötthet, strapatser och blåsor. Men nu, då kompaniet mitt i natten, nått fram till denna förläggning, tog trötthetens ut sin rätt. Ett gott samvete och vetskapen om att nästa dag var pingstdagen och alltså vilodag beredde var man ett mjukt nattläger på vilket han slumrade i lycklig okunnighet om att han låg på en mosse, där vattnet begärligt trängde in i hans kappa eller sovsäck och glömsk av att världsbranden höll på att sätta eld på knutarna till hans egen trygga boning.

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

— Dom kunde väl låta bli att ha övningar på självaste pingstdagsmorgonen, tänkte eldvakten förgrymmad.

Plutonchefen, som låg på rygg och snarkade med vidöppen mun, över vilken en morgonpigg spindel hängde i sin tråd och nyfiket plirade in i det mörka mullrande svalget, vaknade långsamt vid ljudet av en motorcykel, vilket ej utan framgång sökte överrösta hans snarkningar. Gapet smällde igen och spindeln rusade förskräckt uppför tråden.

— Kommer dom med bataljonsorder så här dags, tänkte han med en blick på armbandsuret, vände sig på sidan och somnade om.

— Här gäller det att sova, snart är det slut med friden som vanligt, menade han.

Nästa gång han vaknade, sken solen redan in genom tältöppningen. Han såg på sitt armbandsur. Halv sex. Det tisslades och tasslades i tältet. Plötsligt lystrade han till...

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

— Vad nu då, så här tidigt tänkte han, — och så nära...

— Dom säjer att då ä givakt, hörde han en av pojkarna säga.

— Nej, det vore väl självaste... och just nu också... svor han inom sig.

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

— Ska vi väcka löjtnanten? frågade en.

— Njaa, vi väntar väl lite. Då kanske inte gäller oss. Det är ju bara batteriet här nedanför backen, som har fått det. Det är nog bara övning.

— Men dom sa, att då va tie man som har stupat ve gränsen.

Ett par kraftiga dova smällar kom samtliga att hoppa till och se på varandra.

— Nu skjuter artilleriet också, — — —

— Eller också spränger dom broarna...

— Håll tyst i tältet, röt plutonchefen i förhoppning om att få ytterligare en stunds sömn.

Fåfänga tanke! Just som han somnat in, väcktes han omilt av kompanichefens lätt upphetsade röst, som tvang honom ur den varma sovsäcken ut i den friska kyliga morgonluften, där han möttes av kompanichefens, kompaniadjutantens och de övriga plutonchefernas allvarliga och bistra miner.

Kompanichefen: Givakt!

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

— Hör ni kulsprutan!

En vision av mängder av tyska stålhjälmar och stridsvagnar vällande fram över slätterna som skymtade mellan trädstammarna jagade ett ögonblick förbi

Forts. å sid. 38

KAMRATFESTEN 1945

Knappast några mötesarrangörer har väl med sådant intresse studerat vädergudarnas tecken en höstlig söndagsmorgon som vad kamratfestkommittén gjorde i arla morgonen söndagen den 19 augusti 1945. Denna morgon var auspicierna allt annat än gynnsamma. Man gjorde sig därför inga illusioner — och det var nog säkrast.

Högtidligheterna skulle inledas med en minneshögtid vid stenen i regementsparken kl. 12.15. Det var inte samma storartade uppslutning som vanligt

Det högtidliga ögonblick, då överste Carl Hamnström lägger ned kransen vid minnesstenen.

vid kamratföreningens sammankomster, men förklaringen var mycket enkel: regnet helt enkelt öste ner och paraplyet var utan tvekan det nyttigaste plagget.

Kamratfesten 1945 hade en alldeles bestämd och klar målsättning. Kriget var slut och kamratfestens stora syfte var nu att hylla dem, som under regementets fanor fullgjort beredskapstjänst och som därvid måst bringa det största offret — sina liv.

Vid minnesstenen paraderade en fanvakt med regementets och kamratföreningens fanor. Regementets musikkår spelade inledningsvis »Marcia Carolus Svecorum Rex» av Harteweld och sedan den förklingat, framträdde regementschefen och kamratföreningens ordförande, överste Carl Hamnström, till minnesstenen och höll högtidstalet, vari han bl. a. yttrade:

Beredskapstiden är ett avslutat kapitel. För många — det vet jag nogsamt — ha de upprepade inkallelserna medfört betydande uppoffringar, vilka icke begränsats till beredskapsmän; många hemmavarande ha också fått vidkännas prövningar.

Regementet har förskonats från några katastrofolyckor. Men den långa beredskapstiden har tyvärr krävt offer i människoliv. Antalet dödsoffer under beredskapstjänst uppgår till sex.

De bortgångna äro: vpl Jonas Herbert Rönn, vpl Axel Ragnar Forngren, furir Karl Fredrik Helge Pettersson, vicekorpral Sven Emil Sundin, vpl Johan Gunnar Hellgren och vpl Lars Rune Hedström. En av våra kamrater på aktiv stat, löjtnant Håkansson, har vidare ljutit döden i flygvapnets tjänst.

Till dessa våra bortgångna goda kamraters anhöriga vill jag frambära mitt och regementets djupa beklagande över den oersättliga förlusten och vårt innerliga deltagande i sorgen och saknaden. De voro alla goda kamrater, duktiga soldater som förhöllo sig väl och manligen. Genom sin insats ha de hedrat regementet och sin hembygd. Vi tacka dem och skola hålla dem i vårt minne som goda hälsingesoldater.

Överste Hamnström trädde så fram till minnesstenen, varvid fanorna sänktes till hälsning. Han nedlade en krans med band i regementets färger, svart och vitt, samt yttrade följande:

Som ett ringa bevis för uppskattning av våra bortgångna kamraters gärning nedlägger jag vid regementets minnessten denna krans. Må vi med samma trofasthet fullfölja vårt verk och må deras föredöme vara levande för oss under de år som förestå.

Må de vila i frid.

Efter överste Hamnströms tal framträdde en av bygdens namnkunniga söner, operasångare Conny Söderström, och sjöng till regementsmusikens beledsagning »Sverige» av Heidenstam-Stenhammar. Kyrkoherde Bengt Wallman från Hille höll så en kortare betraktelse med utgång från orden i Luk. 17: 10: »När I haven gjort allt, som har blivit Eder befallt, då skolen I säga: Vi äro blott ringa tjänare, vi hava endast gjort var vi voro pliktiga att göra».

Efter kyrkoherdes tal sjöngs gemensamt »Vår Gud är oss en väldig borg», varpå Conny Söderström sjöng Biskop Thomas frihetssång till musik av Josef Jonsson. Regementsmusiken ackompanjerade.

Under högtidligheternas senare del blev vädret bättre och man kunde fälla ihop paraplyerna. Antalet åskådare ökade också ganska avsevärt och frampå

eftermiddagstimmarna började kamratfesten att alltmer likna den folkfest, som den är avsedd att vara. Bl. a. lyssnade man imponerad på den stora orkester, som musikdirektör Bäckström bragt samman, bestående av rementsmusiken, f. d. regemantsmusiker samt värnpliktiga, som var skickliga på något instrument. Den väl fyrtio man starka orkestern utförde uvertyren till »Orleanska jungfrun» av Aug. Söderman, »Sommarsång» och »Vid Larsnäss» av W. Peterson-Berger, »Festspel» av Rune Wahlberg, »En Hälsingesägen» av Curt Larsson, »Midsommarvaka» av Hugo Alfvén samt »Festmarsch» av Baltzar Bäckström.

Men kamratdagen upptog många flera händelser, som delvis ägde rum samtidigt. På Lilla fältet pågick skämttävlingar under ledning av kapten Rolf Jehnich. Fjärde kompaniet segrade och därnäst nionde och sjunde kompanierna.

Så följde olika idrottstävlingar, fotboll, stafettlopp m. m. Prisutdelningen förrättades av regementsstabschefen, major Hjalmar Eriksson.

De planerade simtävlingarna måste inställas enär Kungsbäcken på grund av regnet svämmat över. Skyttetävlingar höllos dock. Likaså visades i övre marketenterisalen en del filmer från tidigare kamratfester samt glimtar från beredskapsåren. Här visade regementets specielle fotograf, löjtnant Gunnar Aldemark, goda prov på sin konst.

militären för god vakt under beredskapen. Han kunde vitsorda att regementet överallt där det varit, nått god kontakt med ortsbefolkningen. Som förvaltare av de s. k. landshövdingemedlen kunde han konstatera, att hälsingarna inte lagt i dagen någon understödstagaranda. Han erinrade vidare om att civilbefolkningen får vara tacksam för att beredskapen gjort det möjligt att hålla hjulen igång under dessa ofredsår. Å andra sidan få beredskapsmännen vara tacksamma, för att vi hållit ihop det hela och att vi kunna bjuda dem arbetsmöjligheter, när de nu vända åter till fredlig sysselsättning. Landshövdingen hoppades till slut, att kamratföreningen under de kommande

Många krigsmän från indelningsverkets dagar hade infunnit sig.

Så var man framme vid den högtidliga middagen. Där närvoro bl. a. landshövding Rickard Sandler med maka. Ett leve för konungen utbragtes av överste Hamnström. Därpå blåste musikkåren fanfarer. Översten höll så att tacktal till alla, som medverkat vid kamratfesten.

Efter överstens tal spelades regementets marsch och så sjöng Conny Söderström en avdelning sånger. Han började med Valbo-organisten E. A. Lundéns »Svensk sång» och så kom R. Althéns »Land, du välsignade». Regementsmusikkåren ackompanjerade och solisten fick blommor. I en senare avdelning ackompanjerade musiksergeant Åke Söderberg. Härvid utförde hr Söderström »Din kära stämma mig når», »För dig allen» och som avslutning Merikantos »Hell dig, liv». Dessutom hade han hunnit med att under gästernas jubel sjunga »Johansons boogie-woogie-vals».

Överstinnan Greta Hamnström hyllade trubaduren med blommor och auditoriet applådera livligt.

Landshövding Rickard Sandler framförde därefter ett tack från den civila hembygden till tiderna skulle som hittills lyckas hålla kontakten mellan regementet och dess hembygd. Så utbragte han ett leve för regementet och på detta följde fanfarer och regementets marsch.

Det nya, ståtliga exercishuset, en av de allra främsta samlingslokalerna i Gävle, blev sedan samlingsplatsen för den fulltaliga publiken, som ville se »Omgång 43», en beredskapskabaret i 14 marschpass.

Programledare och allt i allo var kapten G. Fernquist, som väckte särskilt jubel i sin programpunkt »Teaterhyena».

Den tradionella avslutningen på kamratfesten kom kl. 24 med stort tapto av musikkåren. Det satte punkt för de fröjder, man njutit av i regementsparken under kvällstimmarna, där bl. a. dansen trätts och de olika tivolianordningarnas lockelser vederbörligt hade avprovats. Det kan till sist nämnas, att redan på lördagskvällen stod dessa förlustelsemöjligheter till buds, då det ju på senare år blivit en vana att börja kamratfesten redan dagen före.

Å. H.

Försvarsutställningen

Idéerna kring försvarsutställningen

Av Kapten G. Frykman

»Försvarsutställningen skall icke vara något avskilt för sig, den bör ligga mitt i den stora utställningen och ha sina förgreningar till näringslivets olika områden», var den djärva tanke, som en känd redaktör framförde vid det första sammanträdet, när vår utställning dryftades. Förslaget var hämtat från en nyligen avslutad studieresa i England, där denna tanke med framgång realiserats. Idéen är realistisk, men kan synas alltför pretentiös. Den ger å andra sidan uttryck för en stark strömning inte bara i England utan även hos oss här hemma. Vi bruka uttrycka den med orden: »Folk och Försvar», »Industrin, försvarets styrkebälte», »En demokratisk försvarsmakt». Planläggningsarbetet hade alltnog vid nyssnämnda tidpunkt fortskridit så långt, att några omdispositioner icke kunde göras, när det gällde platsen.

Grundtanken i hela expon utgör måhända något nytt i försvarsutställningens historia. Det är icke längre en materieluppvisning. Vårt folk är numera relativt förtrogen med sådant — utan det är en berättelse om hur omfattande ett folkförsvar av i dag är och hur intimt det griper in i hela samhällsmaskineriet såväl i krig som i fred. Nu för tiden måste alla medborgare ha ett stort mått allmänbildning i olika försvarsåtgärder. »Kunskap är makt.»

De viktigaste upplysningarna får måhända allmänheten, när det gäller deras eget skydd, stadens och hemmets. Civilförsvar är en faktor, som alltmer träder i förgrunden. Städerna ha blivit anfallsmål i första linjen. Med den nuvarande tekniska utvecklingen kunna alla städer beröras. Civilbefolkningen måste klara sina problem själva, när krigsmakten är bunden i strid. Vad man icke förberett i fred kan icke improviseras när bomberna falla. En klar och tydlig framställning härom måste göras redan nu, sedan ankommer det på folket att besluta, hur de vill ordna sitt självskydd. Hela detta problemkomplex är måhända de mäktigaste erfarenheterna av det gångna kriget. Vetenskapsmän och fackmän ha arbetat oförtrutet för att i denna utställning väcka allmänhetens uppmärksamhet på de viktiga problemen.

Strävan har varit att i varje paviljong ge uttryck för någon speciell idé förenat med saklig upplysning kring försvaret under mottot: »För samhället i krig och fred». I armépaviljongen skildras hälsingens liv på kasern och i fält. Det är mycket en modern soldat skall kunna. Vad skall han lära sig och hur tillgår det? Därom vittna bilder och åskådningsmateriel. Ett av våra äldre regementen låter historien tala genom soldater från slagfält och med utrustning från svunna tider. Vårt arv och vår tid av i dag symboliseras i Hälsinge regemente.

Nyttan för samhället går som en röd tråd genom de tre försvarsgrenarnas paviljonger. Från hjälp vid katastrofskador till skydd av handel och sjöfart samt rekrytering av fredens flygpiloter återfinns i arméns-, marinens- och flygvapnets paviljonger. Den fysiska fostran, som krigsmaktens personal får, är icke att förglömma, samt den yrkeskunskap inom olika områden, som under de sista åren fått ett värdefullt tillskott i fritidsundervisningen, vilken omfattats med stigande intresse.

Samarbetet med bl. a. industrin åskådliggörs vid tillkomsten av ett örlogsfartyg, ett flygplan och skapandet av ett storkök. Förvaltningarnas personal och fabrikernas konstruktionskontor hjälpas åt för att få fram produkter, som stå i världsklass. Yrkesskickliga arbetare i våra industrier få vi se i arbetsutövning. Forskarnas resultat nyttiggöras för det militära och civila under ständiga växlingar. Beröringspunkterna äro många och vitala. Det militära är icke något strängt avgränsat.

En utställning kostar pengar och kräver mycket arbete. Från vår storindustri, såsom Bofors, Landsverk, Traktorbolaget Jungner, Atlas Diesel, SAB, SFA m. fl. ha vi fått ett kraftigt stöd och tack vare deras medverkan ha vi vågat oss på en utställning av så stora mått, ty utan skryt är det den största försvarsutställning som avhållits.

De pengar, som flutit in i kassan, hade dock räckt föga, om icke stadens eget regemente hjälpt till som det nu gjort. Från dess chef, befäl och värnpliktiga ha ett intresserat och osjälviskt arbete nedlagts. Regementet har hjälpt de andra försvarsgrenarna, civilförsvar och frivilligt försvar, så att de för rimliga kostnader kunnat vara med. Det ligger något symboliskt i ett sådant arbete; en arbetar för alla och alla arbeta för en. När den andan finns inom folkförsvaret då har vårt motto »För samhället i krig som fred» fått en påtaglig och uppriktig mening.

i Gävle sommaren 1946

Hälsinge regemente och Gävleutställningen

Av Kapten R. Nilsson

Ännu har aldrig en utställning varit färdig vid tidpunkten för det högtidliga öppnandet. Detta kända faktum får alltså vara även vår ursäkt om det i utgivningen och läsandets stund icke finns någon utställning eller om det som finns ser annorlunda ut än vi tänkt oss. I skrivandets stund ser det onekligen mörkt ut. Sex veckor återstå innan allt bör vara färdigt, men på det anvisade området uppe vid Travbanan ser nu ut som på ett slagfält. Gamla baracker och fordonsskjul, som uppförts en gång i en farofylld tid och sedan dess stått som förrådsbyggnader litet varstans, ha med stor möda rivits, forslats till utställningsområdet och där staplats i högar. Hur skall all denna bråte kunna resa sig till prydliga och värdiga utställningslokaler? Den plats, där allt virket ligger, ser ut som en leråker. Kronans bilar ha kört djupare fåror i denna gamla kulturmark än någonsin en plog rivit upp. Vårregnet — välsignat ur folkförsörjningens synpunkt — har på denna plats förvandlat gammal åkerjord till en halvflytande massa. För den som med kallsvetten i pannan mediterar inför denna dystra anblick, tyngd av ansvarsbördan att inom en snar framtid uppvisa en torr och finputsad utställningsstad, är det en vansklig sak att berätta om vad som skall finnas där den 21. juni. Hälsinge regemente skall visserligen endast fylla en av hallarna med sevärdheter, men regementet har fått sig ålagt att bygga den stora staden med tillhjälp av ännu icke fackutbildade pionjärsoldater. Det som inger tröst och hopp är samma pionjärsoldaters beslutsamma uppsyn. De flesta förefalla att ha handskats med hammare och spik före inryckningen för tre veckor sedan.

Det var naturligtvis bestämt redan från början att Hälsinge regemente skulle vara med på Gävleutställningen. Hembygdens gamla regemente med anor lika gamla som staden eller ännu äldre hade sin givna plats. Med stor blygsamhet hade vi tänkt oss en liten diskret hall med en historisk återblick på vad Hälsinge regemente uträttat genom tiderna avslutat med en redogörelse för beredskapsårens insats. Men så växte hallen ut på ritbordet till en stor byggnad och en hel försvarsutställning hängdes på med åtskilliga hallar och byggnader. Tiden gick medan ritningarna växte och nu...

Om det alltså i läsandets stund lyckats oss att förverkliga våra stora planer, så skall Hälsinge regementes hall mäktigt resa sig i kretsen av övriga hallar och byggnader. Vår utställning skall icke blott representera vårt gamla regemente utan även vår svenska armé. Andra truppslag än infanteriet känna sig måhända tillbakasatta, men böra förstå att i Gävle och våra trakter representerar alltid Hälsinge regemente armén. Hallen bör ligga på vänster hand, om man kommer utför trappan från den egentliga Gävleutställningen. Enligt planerna skall det finnas en ingång på gaveln, och den som där inträder skall befinna sig i ett förrum, där arméns uppgift åskådliggöres. Sedan denna uppgift begrundats tar man av till vänster under ett stort emblem med vår välkända bock.

På tre avdelningar kan man sedan studera verksamheten under ett utbildningsår vid I 14 — eller vid vilket annat infanteriregemente som helst. I fonden visar vi vad som uträttas för samhället i fred. Åtskilliga värnpliktiga erhålla som bekant en fackutbildning, som bör komma samhället till godo. Vi utbilda bilförare, hästkarlar, hantverkare, mekaniker och specialister på olika områden. Den fysiska fostran är av oskattbart värde. Idrott, gymnastik, simundervisning, undervisning i hygien, läkarbesiktningar, sjukbehandlingar, tandvård, undervisning i samhällslära, alkoholfrågan, trafikkultur, allmänbildande ämnen — allt detta kommer samhället till godo och om detta vill utställningshallens väggar tala. En långvägg är ägnad Hälsinge regementes historia. Där kan man direkt studera ett viktigt kapitel i den svenska frihetens historia. Beredskapsårens insats har fått stort utrymme. Den tiden ligger ju oss närmast. Vad I 14 har uträttat ingår endast som ett led i den svenska arméns insats under de svåra åren.

Kamratföreningen har givetvis sin plats. Fanan hänger där som en värdig symbol för denna mäktiga kraft av alla dem som håller kontakt med sitt regemente och bär upp det.

Ja, så här är det tänkt. Måhända utformas det annorlunda under tillblivelsen, men i stort sett bör väl vad här skrivits gå att känna igen. Det är nu endast att hoppas att Kamratföreningens medlemmar tar med vänner och bekanta och gör ett besök — eller flera.

Södra Norrlands Trädgårdscentral

Förening u. p. a.
SKÅNELAGRET

Södra Centralgatan 6
Gävle

Frukt- och Trädgårdsalster
i parti

Begär alltid
VICHY-
SODA-
SELTERS-
TONIC-
HELSANS VATTEN

Mineralvattenfabriken Helsans Nya A/B i Gefle
Telefon 329

Färghandeln med den stora sorteringen i
ARTISTMATERIAL - FÄRGER
KEMIKALIER - PARFYMER
SJUKVÅRDSARTIKLAR

Erik Lindberg Färghandel A-B
Centralpalatset, Gävle
Grundad 1894 - Medlem av Sveriges Färghandlares Riksförbund
Tel. linjeväljare: 525, 1525, 3125 & 5625

Kött - Fläsk
Charkuterier
högsta kvalité
Brodéns Livsmedel
GÄVLE - Telefon 1520 - 393

AFFÄRSBANKERNA
lämna ett verksamt stöd
åt företagsamheten
i alla dess former

✱

Affärsbankerna — näringslivets kraftkälla

Kamratföreningens styrelseberättelse

Styrelsen för Hälsinge regementes kamratförening har härmed äran avgiva följande berättelse för verksamheten under år 1945.

Följande medlemmar ha under året avlidit:
civilingenjören Harald Asklund, Stockholm,
herr Arvid Elfsberg, Hofors,
förre distinktionskorpralen N. Falk, Hedesunda,
kontoristen R. V. Flodin, Stockholm,
förre soldaten Joh. Hedberg, Kilafors,
bagarmästare David Karman, Gävle,
herr H. F. Källman, Gävle,
grosshandlare Edvard Lindblom, Gävle,
förre sjukvårdssoldaten O. W. Mörk, Söderhamn,
förre sergeanten J. Fr. Nord, Arbrå,
herr Ernst Svensson, Avesta.

Föreningen deltog i maj med ett tjugotal medlemmar jämte fana i de militära Kamratföreningarnas Vårparad i Stockholm.

Den 19. augusti ägde den årliga högtidssammankomsten rum. På grund av ett skyfallsliknande regn på morgonen var anslutningen ej så stor som vanligt. Efter hand sökte sig dock åtskilliga upp till regementet och vid den beredskapskabaret, som anordnades på kvällen, var Exercishallen fullsatt.

Vid Kamratföreningens årsmöte och styrelsesammanträde i regementsparken samma dag valdes:

till *styrelse* överste C. Hamnström, ordförande, överstelöjtnant E. Hammarström, vice ordförande, löjtnant B. Palm, sekreterare, fanjunkare E. V. Andersson, kassaförvaltare, samt riksdagsman Per Persson, landstingsman C. M. Österlund, överstelöjtnant K. G. Sohlén, försäljare G. Björk, riksdagsman C. P. Wahlmark, löjtnant A. J. Ek, sergeant H. Månsson och nämndeman J. A. Andersson;

till *revisorer* kamrer E. Westlund, herr P. N. Persson och vaktmästare A. Rosengren;

till *revisorssuppleanter* kamrer S. Eriksson, banktjänsteman R. B. A. Engström och furir J. Trygg;

till *valberedning* kapten H. Hellström, banktjänsteman C. Müntzing och fanjunkare A. F. Karlsson;

till *suppleanter i valberedningen* polisman B. Hofvenstam, ingenjör T. Ygge och musiksergeant K. A. Lennström.

I samband med högtidssammankomsten utkom föreningens tidskrift »Bocken» med ett 40-sidigt nummer.

Strax före jul utgav Kamratföreningen en minnesskrift över regementets insats under beredskapstiden »Kungl. Hälsinge regemente i beredskap 1939—1945».

Föreningens kassa visade $^{31}/_{12}$ 1945 en behållning av kronor 6,161: 20, vilken summa var placerad på följande sätt:

På postgiro	Kr.	5,688: 88
På bank	»	45: 44
Kontant i kassan	»	426: 88
Summa kronor		6,161: 20

Minnesskriften

"Kungl. Hälsinge regemente i beredskap 1939-1945"

kan ännu erhållas. Pris kr. 5: —.
Bär medlemsnålen. Pris kr. 1: 25.
Postgiro 13 73 32.
Adress: Sekreteraren i Hälsinge regementes Kamratförening, I 14, Gävle.

På ett kompani avlyssnades följande deklaration av en vpl.

»Jag förlora' mitt kokkärl i Furuvik i tisdags men jag feck tillbaka de' under nattövningen i Hille i går kväll.»

Alla som »exercerat beväring» förstår säkerligen på vilket sätt det kokkärlet återställdes.

★

Gamle indelte soldaten X tilltalas av en f. d. kompanichef.

»Nå X hur har du det nu för tiden?»

»Ja-a-a de' ä' inte nå vidare. Kapten ä' jävli o löjtnanten ä' jävli o förresten — ja' ä', inte så bet ja' själv heller!»

Idrottskrönikan

Sedan vi sist träffades i »Bockens» idrottsspalter har regementets ständigt växande idrottsstam kämpat för nya segrar än i skog och mark, än på kolstybben eller i landets bollhallar för fulla hus.

För fjärde gången har vårt tappra handbollag vunnit Norrlandsmästerskapet, och för fjärde gången därigenom nått fram till finalen i militärturneringen. Matchen om tredje pris i finalen avgjorde slutligen Signalregementet till sin fördel genom att besegra oss med 11—7.

Sergeanterna Boudecker och Pedersén äro de frejdade kanonskyttarna medan »Ecke» Eklund suveränt »täpper till» det egna målet. Men så har laget också en energisk och skicklig tränare och lagledare i sergeant Samuelsson, som ser synnerligen ljust på det kommande årets tävlingar. När han tillfrågas om träningsmetoderna i fortsättningen, ler han hemlighetsfullt, men låter oss förstå att gammal slentrian kommer icke att bli melodin.

I bakgrunden instämma också två personer, stöttepelare i hela den gästrikska handbollorganisationen, nämligen ordföranden i Gästriklands Idrottsförbunds handbollsektion, fanjunkare Nygren samt fanjunkare Smitt, sekreterare i samma sektion, första klass domare och ordförande i domarkommittén samt serieledare för division II och III.

Som synes finns det rutinerade herrar bakom kulisserna, där vårt handbollag framträder!

Redan i mitten av maj lät sergeant Stolt »läderkulan» börja sin eviga dans i serien om regementsmästerskapet. Detta i den lovvärda avsikten, att snarast få regementets representationslag på benen, starkt nog hoppas vi att bjuda åtskilliga klubblag i landskapet spetsen. Idrottsofficeren vill icke göra några avslöjanden, men officerskåren lär ha varit synlig, vilt jagande en fotboll, som mången gång skickligt undvek sparkar med de mest lovvärda avsikter. Det ryktas även att underofficers- och underbefälskåren börjat gripas av »fotbolldjävulen»!

Kungl. Hälsinge regementes »ambassadör» på den fria idrottens front är numera Folke Ahlnevik, officer i vardande vid regementet. Troget har han tränat på sin lediga tid och efter hand arbetat sig upp i den svenska eliten av våra kvartmilare. Sin största triumf firade han väl den augustikväll i fjol, när han på Stadions uppploppssida dök upp som »gubben i lådan» och klart slog såväl namnkunnige Hasse Liljekvist som mångfaldige svenske mästaren Sven Ljunggren. Dessförinnan hade han även debuterat som landslagsman mot Danmark på 400 meter, varvid han belade en hedersam tredje placering. Hans bästa 400-meterstid i fjol var 48,9 sekunder, en tid som under året underskreds endast av trenne löpare.

I kölvattnet efter Ahlnevik har redan följt en ström av löpare, hoppare och kastare såväl från de värnpliktigas leder som bland de fast anställda, vilkas rutin småningom bör bära frukt icke blott som personligt goda resultat, utan även i instruktionsarbetet bland värnpliktiga.

Orienteringssporten, i mångas tycke den förnämligaste av sporter, omhuldas f. n. synnerligen. Idrottsledningen vill få fram ökat intresse för och kunskap i orientering särskilt bland det fast anställda befälet,

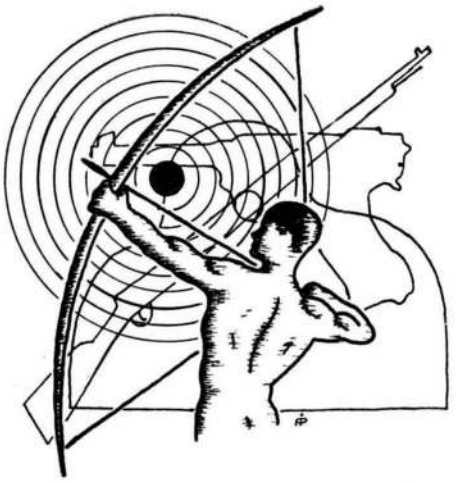
Stående: sergeant Samuelsson (lagledare), furir Naes, överfurir Hagberg, löjtnant Barkander, sergeant Boudecker, korpral Nordin, vpl 537-14-44 Johansson, korpral Sanfridsson, furir Eliasson.

Knästående: furir Olsson, vpl 163-14-44 Eklund, sergeant Pedersen.

för att truppens intresse för denna utbildning i sin tur skall höjas. Det kan icke nog beaktas att »skynda långsamt» i denna idrottsgren; först lära, sedan tävla. Såväl befäl som trupp har i dagarna kontrollerat sin steg- och tidskala, en »säkerhetsventil vid skärm-

Forts. å sid. 34

Skyttekrönikan

Ett år har gått sedan det föregående numret av »Bocken» utgavs och därmed är även ett skytteår tillända, och alla förhoppningar om att detta år om möjligt skulle bliva ännu mer framgångsrikt på skyttefronten har mer än hörsammats. Regementets skyttar har verkligen gjort ifrån sig med den äran, och det är icke för mycket sagt, att I 14 numera fått namn om sig att vara ett skytteregemente av rang. Ledande kretsar inom Gävleborgs skytteförbund ha även uttryckt sin glädje över att inom sina led få räkna Kungl. Hälsinge regementes skytteförening. Bakom framgångarna ha legat en intensiv och målmedveten träning från skyttarnas sida.

Under året har i träning och tävling med gevär lossats sammanlagt 137,505 skott fördelade med 131,205 skott på skolskjutning och 6,300 på fältskjutning. Med pistol uppgick antalet lossade skott till 12,450.

Skytteåret inleddes med en överlägsen lagseger med gevär vid 1944—1945 års fältskjutserie inom Gävle skyttekrets. Fanj. A. Karlsson segrade därvid i individuell tävling inom högre klassen.

Härefter följde slag i slag vid tävlingar med armégevär den ena goda placeringen efter den andra. I maj månad möttes regementets skyttar och ett lag från Gävle Skarpskytteförenings elitavd. »Träffen» i tävling om en år 1943 uppsatt silverpokal. Regementets lag segrade överlägset och tog därmed för alltid hem det vackra vandringspriset.

I riksfältskjutningen i Sollefteå deltog regementet med 18 skyttar. Föreningen fick därvid en andraplacering, endast ett fåtal poäng under segraren, I 3.

I armémästerskapen placerade sig löjtnant Fröjd som fjärde man i precisionsmästerskapet med gevär och kapten Källman som elfte i fältskjutning med gevär. Striden var synnerligen hård och jämn och avgjordes i precisionsskjutningen först i sista skottet.

Löjtnant O. Rydwall

Löjtnant E. Fröjd

Sergeant K. Apelgren

Vid SMI skjutning på hemmabanor finna vi åter löjtnant Fröjds och kapten Källmans namn högst upp på resultatlistan. Skjutningen utfördes med 25 skott i liggande mot 10-ringad tavla och deras resultat blevo resp. vackra 245 och 243 poäng.

Vid II. MID-tävlingen med armégevär blev sergeant Apelgren etta och mästare i precisionsskjutning och sergeant Ohlström etta och mästare i fältskjutning. Av de fyra möjliga lagsegrarna erövrade regementet tre.

I Stockholmstidningens Riksskyttetävling den 10. juni nådde sergeant K. Apelgren 196 poäng av 200 möjliga. Sergeant Apelgren är en god skytt som

Forts. å sid. 34

EN NUTIDA SOLDATMARSCH

Vem kommer inte ihåg långmarschen i den stekande solen, då ränselns eller »marans» remmar skar in i axelköttet, en svettdränkt skjorta klibbande vid kroppen och vägens damm virvlade upp över de marscherande kolonnerna? Det var inte länge sedan den blå rocken med sina gula knappar gav liv åt tunga soldatled. Den stred en ojämn kamp med de grå och gråbrungröna modellerna för att till slut falla och dö. Nu härskar den grå färgen oinskränkt.

En långmarsch av idag, eller soldatmarsch som den också kallas begynner därför med att vår soldat av årsklass —45 tar på sin gråbrungröna fältuniform, axlar den packade ryggsäcken, som med den bekväma stålmesen gjort »maran» till ett minne blott, spänner fast ammunitionsgördeln och tar sitt gevär, kanske automatgevär eller kulsprutepistol.

Spaden hänger i sina remmar, dricksflaskan slår sitt gamla tack, tack mot bajonetten, knappar knäppas upp och soldatvisor ljuda ur dammiga strupar. Än för sången en tynande tillvaro från början för att helt dö ut i andra versen med en sprucken tenor i kön som sista sångare, än lyckas en avdelning, kanske det var 4. kompaniets »tunga grabbar», som visa den rätta marschandan och sjunga sina »Fanor och standar» så det ljuder över hela bataljonen.

Soldatmarschen är provet på vad ett svenskt infanteriförband duger till efter många månaders härdande övningar. Soldatens uthållighet, vilja och krigaregenskaper sättas på prov. Åtta eller nio mil skall tillryggaläggas. Marschen går omväxlande på landsväg, stigar eller längs obanade skogstråk.

Valbo kyrka

Men är då marschen ett enda själsdödande tramp av fötter och skrammel av kärror, ett tankens »ingenting»? Helt säkert för många. Men flera lyckas i trots av kroppsliga ansträngningar få ut en smula andlig spis under marsdagens monotona tramp.

Hälsinge regemente har hittills lagt dessa sina marscher i omväxlande terräng, genom natursköna trakter men ock förbi urgamla kulturplatser av omvittnat värde.

Den första rasten, där skor och strumpor få sin översyn och ryggsäcksremmar rättas till, brukar vara i närheten av Valbo kyrka. Där befinna vi oss i hjärtat av en urgammal kulturbygd. Kyrkan med sina vackra medeltidsvalv, runstenen i dess vita fasad och »Kungshögen» i dungen på slätten säger oss, att här har bygd brutits och brukats sedan grå forntid.

Rasten är slut. En sista knyck på ryggsäcken och marschen fortsätter genom Gästrikland. Små ivriga nordsvenska hästar framför sina kärror arbeta villigt med lassen. Det spänner i seltyg och dragtåg, det rasslar från hjul och ketting. Genom tätvuxen skog, över knallar och träskmarker drar sig bataljonen fram. Än stannar hästen, står stilla, vilar, för att i nästa nu utan anmaning ta ett jättetag och med anspänning av hela sin muskulösa kropp dra kärran upp ur det dyhål, den nyss råkat ner i. Kusk, häst och kärra bli ett. Sällan viner piskan. Uppmuntrande ord åt grålle och en klapp efter en svår passage ger oftast bättre resultat.

Tre kilometer svår terräng är tillända. Bataljonen rastar ånyo med slättland framför sig. Svettiga, frustande hästar filtas och lokremmar spännas upp. Det ångar från blanka hästländer, det röker ur kokkärrornas skorstenar och i landsvägsdiket ligga soldaterna med fötterna uppe på dikesrenen. Det luktar starkt av svett och läder och nere vid kokvagnen där kockarna röra i kittlar och dunkar slår det upp en ljuv-

lig doft av bruna bönor och fläsk. Snart ljuder visselpipor och kommandoord. Åter lägges kilometer till kilometer, blir till mil och Årsundabygdens vita kyrka lyser fram mellan glesnande ungskog. Hon är ett kulturminne ståtligare än de flesta i denna del av Gästrikland och gömmer på stora konstskatter. Var det inte gästrikar och hälsingar, som efter blodsfejderna i Tyskland förde hem det berömda altarskåpet? Så berättar dock sägnen. Mästarhand har skurit predikstolen och de gröna kullarna utanför kyrkogårdsmuren tala sitt tysta språk.

En marschdag är tillända. I skogen några kilometer från kyrkan dåna redan yxhuggen. Det rasslar från spadar och spett. Snart reser sig tält på tält väl skyddade under döljande trädkronor, det knastrar i sotiga kaminer, en sjukvårdare gör sin rond med sax, häfta och salicyltalg. Tystnaden breder glömskans och drömmens töcken över några hundra hälsingesoldater. — »Endast eldposten är vaken» —.

Reveljen går! Ropen eka mellan trädstammarna. Kockarna ha redan frukosten klar. Kaffe, torrskaffning, korv och potatis portioneras ut åt nymornade krigare. Skedar slamra i djupa kokkärl, hästarna utfodras. Snart flamma lågorna höga från tältlägrens halm.

En ny marschdag är inne. Den »sammanslagna» frukosten ligger väl instuvad i magsäcken, blåsor ömma och marketenteriet är länsat på choklad och kola. Kompanierna ha marscherat in på sina platser i bataljonen. »Det går hemmåt gubbar» jublar det från led till led. Humöret är morgonprima. Nu svänger marschrouten över åt norr och med Storsjöns vatten glittrande i morgonsol vandrar bataljonen fram över den trådsmala landremsan mot Sandviken.

Här är folk uppe i arla morgonväkten. Det röker ur fabriksskorstenarna, det slamrar och dunkar från järnverkets jätteanläggningar, och överallt där hälsingebataljonen drar fram öppnas fönster och stannar trafiken. Det finns kanske någon sandviksbo med i leden. En mamma måste sticka till sin pojke en påse

Jernvallen, Sandviken

Årsunda kyrka

med godsaker, som säkert var välkommen, men nu tas emot med ett generat flin. En påse, som givetvis väcker ett mycket stort intresse till liv bland de närmaste kamraterna. En av de många, som kanta trottoarerna, känner sig särskilt manad att så högt som möjligt tala om att det här har också han varit med om. Och uttryck som: »Det där gör gott det grabbar». »Nä vänd om igen». »Vad ska de här tjäna till». »Hej boys», omväxlande med frågor som: »Är det djäkligt?» »Har ni gått många mil?» »Är'e muck snart?»

I en backe inte långt från Högbo står en fru och delar ut hembakat bröd. Varje man får en bulle så långt det räcker och litet längre fram delar en äldre herre lika givmilt ut äpplen. Här märks det att fjortonde infanteriregementet hör hemma.

Men snart ligger Sandviken åtskilliga kilometer bakom köplutonen. Landsvägsgruset knastrar åter under spikbeslagna skor. Flyganfall kan väntas och bataljonen går fram med ett led på vardera sidan om vägen. En och annan går på det mjuka gräset som kantar vägbanan. Det känns litet bättre än att sätta ned blåsförsedda fötter i hård makadam. Men vid Långbroarna kommer dagens överraskning. Regementsmusiken har mött upp. Här blir också långrasten. Kokkärror köras fram. Matköer ringla ned mot ångande kittlar. Skrapet från kokkärlen blandar sig med matutdelarnas rop: »Nästa man», eller kommissariens: »De ä ombackning på syltan».

Forts. å nästa sida

Högt i fjällen gå vi...

Av GÖRAN JONZON

»Vad ska vi med skidreparationsväskan till? Vi ha ju Blåhammarn och Sylarna», anmärkte författaren oskyldigt och njöt av vännen Alfs djupa begrundande av de världsliga tingens fåfänglighet, där han stod mitt i den vita fjällvärlden med en brusten stålwire till slalombindningen utan någon i reserv. »Fjärran han dröjer från grönskande dalar», nynnade jag mjukt för att uppmuntra honom, innan jag krängde av mig ryggsäcken och ökade min godhet med att överräcka den reservwire, som jag med vissa aningar packat ned några dar tidigare.

Vi hade för någon timme sedan lämnat Blåhammarstugan, där vi »ätit upp» oss ett dygn. Med ett lyhört öra för dialekter fastslogs omedelbart vid ankomsten, att all betjäning i stugan var från Hälsingland, vilket bara det kändes som en lyckospark för den fortsatta färden. »Du och dina hälsingar», hade smålänningen Alf sötsurt yttrat, men som läsaren redan vet, brast hans bindning strax därefter...

Den lätta snön drev i ett ljust töcken kring oss, där vi gledo mot Sylarna. Då och då bröt solen igenom från den norska fjällvärlden, och lyste spelande på djärva, vita sluttningar när och fjärran. Humöret var prima och sorgerna inga. Sylarna dök upp. Dock ej de högsta topparna, som dolde sin skönhet likt beslöjade haremskvinnor. Hur tilltog ej vår längtan att se dessa slöjor blottas inför våra ansträngningar!

Kaffet vid lunchen på Nya Sylstationen smakade som bäst, när Alfs stridsrop ljöd, manande till ögonblicklig samling på skidorna. Härliga land! Solen skiner och molnen fara all världens väg, och där ligga de i skönhet och prakt, Templet och Slottet med Storsylen och Lillsylen bidande bakom! Och där Vaktklumpen som en trogen gårdvar vid grinden! Allons enfants! Alla turister passeras i hastig takt. Upp mot Vaktklumpen går vår stråt. Att Norges fjällvärld är vacker, se vi nu redan vid dess utkanter. Inom mig börjar en gammal romans tona: »Hon var så skön som solen i Dovre fjällar». »Gud vad hon måtte varit vacker!» tänkte jag högt, varvid Alf spratt till och frågade: »Vem?»

Sex minuter tog nerfärden till Sylstationen i aftonsolen. Nyförvärvade »djupa» slalomkunskaper förde oss lätt ner de 400 m lägre över havet som stationen ligger. Nu började funderingarna på ett attentat mot Storsylen på allvar.

Skidlärare Eriksson blev vår förtrogne vän och i all tysthet utrustades vi med stationens två par stegjärn, som vi misstänkte alla voro på jakt efter.

Morgondagen tedde sig underbar. Vindstilla och klart. Med en stadig frukost i magen, stegjärn vid bältet och iförda Kronans utmärkta skidlöparblusar skidade vi mot Lillsylen, och nådde snart in i något som liknade en jättestor soppskål på vars väggar vi likt flugor äntrade mot den s. k. förtoppen. Den ligger mitt på kammen mellan Storsylen och Lillsylen. Kanske läsaren får en bättre uppfattning om fjällsystemets utseende, om jag säger, att det mest liknar en mås i silhuett med vingarna högt lyftade. Storsylen är då den vänstra vingspetsen, och Lillsylen den högra, medan förtoppen är vingfästet.

Alltnog, vi nådde småningom förtoppen med stegjärnen påtagna. Skidorna buros för att på hemvägen vara till hands att stilla vår glupande slalomhunger. Nu började vandringen på kammen av vindpackad snö på blånad is. Man ryste vid aningen av de bråddjup som vi icke helt kunde överblicka. Kammen var frapperande lik en kantställd sked, vars smala buktiga rand vi nu voro hänvisade att följa. Till väster om oss låg Storsylglaciären underminerande oss, till höger föll sluttningen brant, tills den slutligen stupade ner i Norge. Sylarna är till

---

En nutida soldatmarsch

Forts. fr. föreg. sid.

Troget spelar musikkåren portpurier och marscher. En soldat gnolar med i någon känd refräng. En annan plåstrar om sin fot. Man byter strumpor och skjorta. Kuskarna bli sist i maten, ty gammal och god är regeln, att djuren skall ha sitt först. Rasttimmen är slut. Marschen fortsätter. De första hundra meterna svider det i blåsor och sår men ytterligare några steg och svedan är borta. Man trampar på i den vanliga takten. Nu skymta Valboslättens stugor. Där ligger Östanbäck by, Nybo, Persborg och slutligen åter Valbo kyrka i kvällssol.

Ett marschpass kvar. Sången, som de sista milen helt upphört, tas upp på nytt. Det är fart och hurtighet över leden, då de svänger in mellan gallergrindarna. Bataljonen upplöses. Varje kompani går till sitt. Fotvisitationen börjar i nyskurade logement. Snart trängs man under duscharna. Det ångar av varma kroppar. Glömd är alla trötthet, glömt är allt besvärligt. Vem har tid att tänka på blåsor och sår? I morgon är det lördag. Det blir dans på »permissionsbygdens» lövade dansbana. Vad är en nio-milamarsch för ungt friskt folk.

T. K.

sin struktur ett ovanligt fjällparti. En gång i forntiden reste sig här som annorstädes i våra fjäll- och bergstrakter oformliga ryggar och toppar. Men under mångtusenden år verkade inlandsisens jättehyvel. När den slutligen dragit sig tillbaka för den smältande solen, låg där i stället blånande åsar och vita fjäll med mjuka linjer. Så formades även Sylarna till en tämligen jämn platå. I detta skede började jöklarna bildas i svackorna med kvarliggande snö och is, och det är deras mullvadsarbete, som utformat Sylarnas nuvarande vilda karaktär. Smältvattnet från jöklarna kunde icke rinna undan utan forsade efter klippväggarna i ett ständigt kretslopp, förande med sig lösryckt grus och sten. Så holkades massivet oavlåtligen ur, och småningom bröt sig jökeln igenom på något avsnitt, vällande ut med sin last och blottande »livsverket». Efter serier av dylika naturkatastrofer se vi i dag Sylarnas tunna skal med vassa kammar resa sig. Över en mil lång går ryggen med utlöpare åt både Sverige och Norge. På tre ställen skäres den av riksgränsen.

Vår vandring mot Storsylens topp präglades av omsorgsfull bildning av »trappsteg». Stavarna i båda händerna och alltid nedre stavens kringla väl isatt som säkring för främre foten, om den skulle slinta. Vi fröjdades åt solen och åt Eolus, vindguden, som för en gångs skull höll andan. Alf såg litet bekymrad ut vid ett tillfälle, när han ovanför mig tappade fotfästet och enbart hade att förlita sig på min välvilja och stödjande hand. Snart nog stodo vi dock, efter en promenad med tungan mitt i munnen för balansens skull, uppe vid triangelpunkt 1762,0, och blickade ut över ett solbelyst hav, stelnat en gång i fordom mitt i sin upprördhet. Dagrarna växlade stilla i ett fascinerande färgspel. I väster böljade Norges fjällar så långt ögat räckte, i söder tronade Helags mäktiga massiv, och i norr och öster långt i fjärran bildade skoglandens mörkblå färgton ett säreget avbrott i allt vittskimrande. Nedanför oss låg Sylstationen, där vi svagt urskilde små kryp, som sakta rörde sig. Det var turister!

Både Alf och jag är inbitna kvartettsångare, men fastän det nu blott blev en duett, som tonade genom »etern» sjöng vi spontant den norska folkvisan med samma melodi som: Jag vet en dejlig rosa.

»Naar Morgenröden luer
med Glans fra Österled.
Jeg till Din Hytte skuer
fra Fjeldetoppen ned.
O vor' jeg nu derinde,
O turde min Veninde
Jeg Vække med ett Kys!»

Vandringen nerför är ju ofta svårare än uppför. Vi voro därför omsorgsfulla med vart steg. Vi

Storsylen med förtoppen i förgrunden, och kammen som är »färdleden».

började snart möta andra, som sett våra spår och undrade, om det var möjligt att taga sig upp. En amanuens tog fram kameran och förevigade mig med Storsylen i bakgrunden. »Just här tog min fader samma motiv år 1906», sade han, varvid jag gjorde den invändningen, att det måste vara fel, ty den gången trodde jag mig knappast ha varit häruppe!

Skidorna togo vi nu på oss nedom förtoppen och Alf började nerfärden som varande den bättre slalomåkaren av oss. Även jag kom ner i »soppskålens» botten genom att åka »pendel» ner. Emellertid, när jag väl stod därnere och såg upp mot branten, skulle jag ett dygn tidigare skällt var och en för en gemen lögnare, om han velat påstå att jag skulle komma att åka ner för den backen!

Ja, hur vi sedan hann ner till lunchen på Sylstationen och därifrån de två milen till Helags på kvällen, där vi till tonerna av två genomtrevliga söderpojkars blockflöjter dansade hambo, schottis, polkett och vals med det enda kvinnliga inslaget som fanns, de två flickorna i köket, det är som sagt en annan femma. Likaså att undertecknad efter vadslagning om möjligheten att till nästa afton öka dansparens antal hade nöjet skåda kamraternas ansikten uttrycka både bävan för mitt eventuella förbund med mörka makter och tydligt gillande, när trafikflygare von Bahr i Storlien (efter min diskreta telefonpåringning) landade som en kråka utanför stugan med sin autogiro, ur vilken, glatt igenkännande, en skön skidsylfid steg med choklad, tidningar och gott humör, allt en fläkt från den civilisation vi redan börjat förgäta.

MEDDELANDE

Ett par exempl. av Bocken 1941, önskas köpa

Hänvändelse till sekreteraren

Idrottskrönikan

Forts. fr. sid. 28

jakten». Vidare har praktiskt taget all personal avlagt provet för Riksorienteringsmärket.

Bland de bättre tävlingsresultaten må nämnas furir Ågrens fjortonde placering i Hofors nationella orienteringstävling, där svensk elit deltog. Han blev slagen med 30 sekunder av den kände fjällorienteraren Gunnar Hallsten, Jämtlands fältjägare. I den s. k. »Vårluffen» i Gävle nådde sergeant Samuelsson en elfte placering, »orienteringsprofessor» och banläggare som han är.

1945 års DM i fälttävlan, som arrangerades av Alfta hemvärn hemfördes överlägset av regementet som belade de tre första platserna genom förrådsman J. Eklöf, sergeant Ohlström och furir Rosell.

För första gången ordnades sommaren 1945 regementsmästerskap i modern femkamp. Äldste deltagare var kapten Rickard Nilsson, som frejdigt gav sig i strid med yngre förmågor, allt med den äran. Segrare blev löjtnant Almér, närmast följd av löjtnant Barkander och furir Haase.

Vid II. militärområdets DM i femkamp hävdade sig löjtnanterna Almér och Barkander som säkra femkampare, beläggande tredje respektive fjärde platsen, medan SM i femkamp gav i utdelning en placering som nr 32 för löjtnant Almér och 39 och 40 för furir Haase och löjtnant Barkander. DM i vinterfemkamp i Sollefteå blev en sjätteplacering för löjtnant Barkander, en nionde för löjtnant Almér och en fjortonde för löjtnant Bratt.

Simning och fäktning äro »kruxet» för våra femkampare, men träningen härvidlag har på sistone börjat ge resultat. I ridning, löpning och skjutning ha löjtnanterna Barkander och Almér flerfaldiga gånger nått utmärkta resultat. Sålunda har löjtnant Barkander vunnit ridmomentet i SM (1943) en gång och tre gånger i DM, medan löjtnant Almér varit tvåa i både ridning och terränglöpning i SM samt vunnit pistolskjutning två gånger i DM. Simfrämjandets och Dagens Nyheters sjätte simborgartävling 1945 blev en seger för Hälsinge regemente i grupp 2. Samma placering uppnåddes 1944. Procenten simborgare vid regementet blev denna gång 80,42 mot 77,25 1944. I 13 låg närmast till med 78,89 % 1945.

Idrotten vid regementet är fr. o. m. 1. maj i år inordnad under utbildningsavdelningen vid regementet, som förestås av överstelöjtnant av Winklerfelt, vilken nedlägger stort arbete på idrottens fortsatta frammarsch. En förstående vän och hjälpare har idrotten i regementets nya chef, överste Hans Berggren. Gymnastik- och idrottsdetaljen består av idrottsofficeren, f. n. löjtnant Jonzon, och idrottsunderofficeren, fanjunkare Nygren.

Idrottsofficeren.

Skyttekrönikan

Forts. fr. sid. 29

gjort flera lysande resultat under året. Sålunda segrade han individuellt i Gävle Skyttekrets skolskjutningsmästerskap samt i föreningsmästerskapet. I den senare tävlingen nådde han 196 poäng, vilket endast är en poäng under svenska rekordet. I det ovan nämnda skolskjutningsmästerskapet inom Gävle Skyttekrets tog regementets lag för övrigt första pris.

I förbundsskjutningarna i augusti månad nåddes stora framgångar, i det att föreningen för första gången erövrade Förbundskannan med förbundsfana. Fem skyttar klarade därvid medaljfordringarna för Riksmedaljen.

Inom regementet hava även förutom träningsskjutningar förekommit månatliga tävlingar om tidigare uppsatta priser. Som regementets främsta skyttar hava därvid följande visat sig vara, här nämnda i rangordning: kapten Källman, löjtnant Fröjd, fanjunkare A. Karlsson, fanjunkare Huss, fanjunkare Näsländer, sergeant Apelgren, sergeant Ohlström, msergeant Åkerlund och furir Berlin.

I pistolskjutning är föreningen även på god väg mot »toppen». Vid rikstävlingen på hemortens banor erövrades således första pris med femmannalag, varvid föreningen erhöll inteckning i Finlandsveteranernas vandringspris.

I nationell fältskjutning pistol i Sandviken den 18. maj segrade löjtnant O. Rydvall. Regementets lag erhöll fjärde lagpris. Löjtnant O. Rydvall förde I 14:s färger med den äran vid pistolfältskjutning inom Stockholmskretsen i Danderyd den 2. december, då han segrade med 39 träffar av 40 möjliga. Deltagarantalet i tävlingen översteg 300.

Inom föreningen ha även förekommit månatliga tävlingar med pistol i likhet med de ovan nämnda för gevärsskyttarna. Den åtråvärda Pistolkannan erövrades således för året av fanjunkare Källén. Föreningsmästare i precisionsskjutning blev löjtnant Rydvall och i fältskjutning sergeant Hälsingdahl. Regementets främsta pistolskyttar under året ha varit: kapten Karlström, löjtnant Rydvall, fänrik Palmær, fanjunkare Källén, sergeant Hälsingdahl, sergeant Ohlström, sergeant Hjelm och sergeant Höök. Pistolskyttet är ännu en relativt ung gren inom skyttet och många goda förmågor finnas, vilka med träning och tävlingsrutin, säkert kunna göra de nämnda äran stridig. Det är därför att hoppas, att ännu fler officerare och underofficerare inom en snar framtid sluta upp i pistolskytteleden, ty vi böra dock beakta, att pistolen (utan att geväret och gevärsskyttet på något sätt åsidosättes) ännu så länge är officerens och underofficerens tjänstevapen, och böra som sådana kunna handhavas på ett förstklassigt sätt.

E. E. K—m.

NYSTRÖMIANA

General Nyström.

Översten, sedermera generalen T. G. Nyström, regementschef vid regementet 1915—1923, var begåvad med en stor portion humor och slagfärdighet, varpå några exempel här nedan.

Låset till underteckнads lägenhet i kasern hade söndrats. Det hade gått så till, att då min hustru gick ut slog patentlåset igen. Nyckeln förvarades inne. Vår pojke på ett år satt i en s. k. barnstol med risk att halka ner, då ingen var till hands, och få halsen mot stängningsslån och kanske bli kvävd. Jag som hade dubblettnyckel var ute på övning och ej anträffbar. Regementsväbeln, vilken tillkallats, hade ej heller nyckel som passade. Pojken gallskrek, min hustru vred sina händer och visste sig ingen råd. Då kom regementets målarmästare Svensk till hjälp. Han slog resolut sönder låset och kom in.

Kasernofficeren avslog min begäran om nytt lås på kronans bekostnad. Jag vände mig då till regementschefen med en kanske väl utförlig relation av händelsen och med anhållan om att kronan skulle ersätta det söndrade låset.

Regementschefens resolution lydde: »Med anledning av nedanstående skildring bestämmes, att nytt lås insättes på kronans bekostnad jämte 5 nycklar, en för sergeant Wallsten, en för fru Wallsten, en för regementsväbeln, en för den lille sonen och en för — målarmästare Svensk.»

En annan gång söndrades en större innerfönsterruta i sjukhusets väntrum. Ytterfönstret, som bestod av två rutor, stod öppet. Under väntan på sin tur att få gå in till läkaren skulle en vpl. 565 Karlsson »titta ut ett slag», som han senare sade vid förhöret. Han såg att fönstret var öppet med pålagd stormhake, men märkte ej att det även fanns ett innanfönster, som bestod av en ruta och var stängt. Följden blev att han stack huvudet genom innerrutan, som söndrades likasom den vpl. själv, vilken fick en hel del fula skärsår. (Han behövde nu ej vänta på sin tur att komma in till läkaren!) Det blev anmälan och förhör.

Regementschefens resolution löd:

»Då 565 Karlsson förorsakats hart när lika stor skada av fönstret som fönstret av 565, bestämmes härmed, att båda skola iståndsättas (repareras) av Kronan.»

Per Efraim.

Minnesskriften

Forts. fr. sid. 17

rastlöst arbete började för att skicka ut alla de tusentals böckerna till rekvirenter, ombud, bokhandlare, pressen m. fl. Nu gällde det att sälja med fart. »Stöt» på »stöt» sattes in, i olika riktningar och på olika sätt och undan för undan minskades lagret. Företaget, som kanske stundom syntes något vågat, kan nu anses vara i hamn, till heder och tack för de medlemmar och andra intresserade, som velat stödja oss.

Bland medarbetarna må även nämnas löjtnanten Bertil Palm, vilken på allehanda sätt biträtt vid utformandet av minnesskriften och som i fortsättningen närmast kommer att bära ansvaret för försäljningen av en upplaga, som redan i fjol undansattes för sommarens jubileumsutställning i Gävle. Kamratföreningen har på detta sätt velat ge ett litet bidrag till belysande av bygdens militära insats under beredskapsåren.

Till kamrater och medarbetare i minnesskriften vill jag begagna tillfället uttala ett varmt tack för ett oegennyttigt och skickligt arbete. Uppgiften syntes kanske stundom svår och djärv men stora hinder kunna övervinnas, då andan är den rätta.

För den, som är intresserad, kan slutligen nämnas, att regementets symbol på omslaget har tecknats vid Esselte och därefter godkänts av Kungl. Riksheraldikerämbetet. Teckningarna inne i boken äro utförda vid regementet av tecknare från Esselte. Rörande dessa teckningar kan nämnas, att ingressbilden till överste Hamnströms företal är en kopia av en snart hundraårig tapet, som suttit på officersmässen i Mohed och nu utgör en av pärlorna på regementets nuvarande officersmäss. Minnesskriften avslutas med en teckning av en karolinsk värja. Denna teckning är en exakt avritning av den värja, som dåvarande chefen för Hälsinge regemente översten Gideon Fock bar under slaget vid Poltava 1709. Den Fockska pampen pryder nu regementschefens ämbetsrum.

Gävle i maj 1946.

Eric Hammarström.

Fanjunkare Winblad von Walter berättar...

Fanjunkare WINBLAD VON WALTER i Delsbo
90 år den 5 januari 1947

»Ja, jag blev utvisslad jag!» säger den bålde fanjunkaren von Walter och skrattar så hjärtligt åt minnet av sin ungdoms bedrifter, att de kända långa knävelborrarna hoppa. Händelsen tillrog sig en gång i Stockholm, när Walter bad att få fäkta värja mot en fransman, som hittills varit obesegrad. Denne, som inte förut sett Walter, mötte här sin överman. Stöt efter stöt gick in på fransmannen. Själv erhöll von Walter ingen. Då lär fransmannen ha yttrat: »Antingen är det fan själv jag fäktar mot, eller också fanjunkare Winblad von Walter vid Hälsinge regemente». I övermod och yra satte så Walter in ytterligare en stöt, och i ett huj hade han fattat fransmannen i axeln med vänstra näven och kastade honom som en vante över sig och i golvet bakom sig, vilket sistnämnda var ett påtagligt regelbrott.

Ja, humöret på fanjunkaren när han var ung, var det inget fel på, och när man ser hans livliga gester och minspel, finner man att det inglunda försämrats med den höga åldern. Ännu händer det att fanjunkare von Walter reser kring i Hälsingesocknarna och håller föredrag om »starka och granna Hälsingekarlar». Han har skrivit en omfångsrik bok »Hälsingeminnen», där han med sin fantasi givit liv åt sägner och stoft, som samlats under årens lopp, framförallt av hans fader, som var underofficer vid Hälsinge regemente.

Vi äro snart inne på ämnet kraftkarlar och fanjunkare von Walter skildrar här nedan det nästan starkaste han vet.

Soldaten vid Delsbo kompani, No 101 Erik Sälg.

Denna Simson bland delbor, säger fanjunkaren, var född i Loppet i Delsbo 3. mars 1809. Han kom i tjänst 1828 den 26 mars nyss fyllda nitton år. Då han sattes in som soldat, var han sex fot och sex tum lång eller i nutida mått etthundranittiosex cm. En välvuxen 19-åring alltså, som emellertid växte tills han fyllt 30 år, då han mätte sex fot och 11 $^{3}/_{4}$ tum d. v. s. drygt 213 cm. Hans vikt uppgick till 28 lispund = 239 kg. Övriga uppgifter: död 1843 $^{23}/_{2}$, 33 år 9 mån. och 20 dagar gammal. Han var soldat i Åkre och hans rotbönder voro tillfinnandes å Åkre nr 5 och 6 samt Myra nr 4. Sälg gjorde många kommenderingar: 1830 Karlsborg, 1841 Loos, 1837 och 1842 garnisonstjänst å Långholmen.

Sälg hade vackra anletsdrag och fina tänder, men höll sällan munnen sluten. Han hade ingen skäggväxt, vilket var eget, då ovanligt stora karlar bruka vara ludna som Esau. Då han höll händerna knutna och satte dem liksom till höfterfäst, var han 23 tum runt högra överarmen och 32 $^{3}/_{4}$ kring vänstra. Runt halsen var han 28 tum. Ifrån nacken nedåt gick halsen i en stor, grov båge, och hans muskler överhuvud taget voro »onaturligt» utbildade. Han blev också vältränad, ty flera av officerarna tränade honom med träklubbor och i tyngdlyftning samt simning. Han fick böja järnstänger samt räta och kröka hästskor och grova spikar. Sälg är faktiskt den starkaste karl Sverige ägt på de sista 200 åren, om vi undanta Karl XII:s livdrabant Günterberg, som var ändå starkare, framhåller fanjunkaren övertygande.

Som barn fick Erik Sälg vara getpojke på bovallar. Bopigorna ställdc om, att han fick kraftig föda och det friska livet i skogen bidrog mycket till att han utvecklades fort och bra.

Några av Sälgs kraftprov må här nämnas:

Då Sälg en höst och vinter arbetade vid Movikens järnbruk skulle han och flera andra köra hem gamla lador till ved. Sälg kom en måndag för sent. Inspektoren sade då till honom: »Sälg får lov att passa tiden bättre». Sälg sade ingenting, men tog ingen häst utan satte en grov tross i skakelöglorna och gav sig iväg till lastplatsen. Om

en stund kom han dragande med ett skyhögt lass. »Det fastnar snart för honom», sade inspektoren till bokhållaren, ty han hade sett en stor barfläck på vägen, där Sälg skulle fram. Men Sälg tog i med fart och barfläcken syntes ej hindra något. Sedan fick Sälg aldrig någon anmärkning av inspektoren.

Det fanns vid denna tid två ovanligt starka karlar vid Movikens järnbruk. Den ene hette Tjärnell, den andre Åström. En dag då oxarna kommo med stångjärnlass från Strömbacka, tog Åström i den ena ändan på lasset och Tjärnell i den andra, samt lade lasset där det skulle ligga för vidare transport. De menade, att med detta sitt väldiga lyft sätta skräck i Sälg, som även var med vid omlastning av järnet. De misstogo sig emellertid, ty Sälg går fram, tar det andra lasset i famn, bär det och lägger det på sin plats. Sedan blev det slut med att skryta! Tjärnell var oerhört stark i sitt vänstra ringfinger och lyfte ledigt 10 lispund (= 85 kg.) på det, samt kunde av ingen besegras i krokdragning på det fingret. Sälg tog 10-pundaren på lillfingret och satte det först rätt upp över huvudet, och sänkte sedan handen, så att armen kom i horisontalläge.

En gång på en marknad var det en atlet, som utlovade tio riksdaler banko åt den, som kunde göra efter hans kraftprov. Atleten segade upp fem lispund, först på höger, sedan på vänster arm, men Sälg gjorde efter samma prov med tio lispund lika lätt som atleten gjorde det med fem. Lika gick det med atletens alla nummer. Sälg segrade. Sen den stora kraftmätningen var slut, sade atleten: »Jag har varit i världens alla länder, men ej blivit besegrad förrän i dag, ehuru jag träffat många kraftkarlar». En gång blev Sälg bjuden till Strömbacka för att visa sin fabelaktiga kroppsstyrka. Bland andra kraftprov han då utförde, omtalas hur han höll »spektorn» på rak arm i den ena handen och en bokhållare i den andra samt lyfte stångjärnshammaren med en man uppå. Allt beundrades av »Herrskapen».

1837 gjorde Sälg garnisonstjänst på Långholmen. Broder till Sälg, soldaten n:o 60 Lars Klint, var även med på denna minnesvärda kommendering. Det låg då manskap från flera regementen i Stockholm. Min far, säger Winblad von Walter, var då underofficer, och han fick en dag order, att med Sälg och Klint infinna sig på slottet, ty de skulle uppvisas för kung Oscar I. De båda jättarna hade ny uniform och hela deras utrustning var prima. Sergenat C. F. Winblad von Walter ställde de båda delboknektarna mitt emot den dörr, som kungen skulle komma in genom. När Sälg stod i givakt var det känt, att det ej gick att flytta honom. Soldaterna stodo nu regementsvis i nummerordning och bäst det var kom general Björnstierna och förkunnade kungens ankomst, »lakejet» öppnade dörren och med detsamma kungen blev synlig kommenderades: »I armen-gevärrr!!! och strax därefter: »skyldra-gevär!! Då Sälg gjorde i armengevär, slog han av kolvhalsen på sitt gevär, så klämde han till då han utförde det granna tempot och slog till över låset med högra handen. Nu stodo soldaterna i skyldra och befälet i stor salut med värjan. Kungen gick rakt fram till Sälg, stoppade en stor tobaksfläta i hans mun och gav honom en hundra banko sedel att jämte tobaken dela med sin bror. Kungen avtackade, det skyldrades igen och »audiensen» var slut. Under vägen till logementet frågade Sälg och Klint, om de finge dricka Kungens och Fosterlandets skål, vilket bifölls. De gingo in på ett bättre utskänkningsställe, där de ämnade få något till bästa. Men då kommo alla de andra in, som kungen ej ägnat ett ord åt, och började överhopa delborna med grova skymford. Då steg Sälg till dörren och sade: »Kasta hit dem till mig du Lars (brodern), jag skall ge dem biljett till helsike»! Sagt och gjort, och inom en kort stund regnade det knektar över gatan, som funno för gott att dunsta bort. Dalkarlarna voro de första, som fick »friskjuts», ty de voro de retsammaste. Allt hade gått bra ändå, men de utkastade fingo förstärkning och angrepo delborna, då dessa gingo till logementet. Nu blev det ett häftigt, men kort slagsmål, ty Sälg och Klint gjorde gatan ren. Det blev sedermera krigsrätt, och straffade blevo alla, fast olika.

Vid 1841 års höstmarknad i Hudiksvall var mycket folk samlat. På en fyrbyggd gårdsplan hade kyrkvärden Hans Erson i Skönmyra med flera bönder satt in sina åkdon, mest lasttrillor. En hop med glopar från olika håll hade samlats och lovade delborna stryk. Men då tog Hans Erson och Sälg och plockade ihop alla åkdonen i en hög, och då busfröna sågo med vilken lätthet Sälg slängde en trilla överst på bråten, frågade de: »Vad vill detta betyda?»

»Jo nu är det fråga om att slåss, och då måste vi ha utrymme», blev svaret. Samtliga busfrön och

Forts. å sid. 38

GLÖM EJ

att betala årsavgiften,
meddela adressförändring,
värva nya medlemmar (medlemsavgift 2 kr. »Bocken» erhålles gratis),
(postgiro 13 73 32).

Adress: Sekreteraren i Hälsinge regementes Kamratförening, I 14, Gävle.

Det vore ett . . .

Forts. fr. sid. 20

ibland en timme eller mer att på motorcykel taga reda på efterliggare. Men ingen blev nervös. Alla tänkte: Det ordnar sig alltid. Har det gått hit, så går det nog en bit till. Och det gick långsamt fram, men det gick ändå fram.

Det blev kväll och det blev natt och kolonnen pustade vidare. Kylvatten kokade, fläktremmar brusto, reningsdukar byttes, värmeledningar strejkade, magarna knorrade och snön började falla. Ju mera snö som föll, desto oftare tröttnade bilarna. I främsta vagnen satt expeditionsofficeren och tänkte på sommar och sol, härliga badstränder och vad därtill hörer samt mat, mycket mat och god mat. Han var säkert ej ensam om de tankarna.

— Tror Bergström att vi klarar det här?

— Jaså, löjtnant, det ska nog gå bra, alla gånger. Allting ordnar sej. Vi är ju redan halvvägs.

Och de återgick till sina drömmar, vilka tyvärr alltför ofta störtes av att de måste ut och försöka få liv i överansträngda fordon.

Och natten gick och dagen kom och det blev afton den andra dagen. Strax före mörkningen åkte karavanen utan större förluster in i Torsby med en besättning som åter såg ljust och glatt på tillvaron och vars magar knöto sig inför utsikten att återigen få krama människoföda. Expeditionsofficeren anmälde sig för regementschefen.

— Jaså är Du här nu igen. Det var faderullan. Det tog längre tid än beräknat, men det var ju bra att ni kom fram överhuvudtaget.

Expeditionsofficeren tänkte: Förbaskat bra att Bergström var med — och Thimon — annars vete fåglarna var vi hade varit nu. Kanske vid nn i Johanneslöt.

Giv akt!

Forts. fr. sid. 21

den romantiska plutonchefens inre syn. Och försvann.

Kompanichefen: Får jag höra åtgärderna på »giv-akt».

Plutonchefen trevade nervöst i vapenrockens fickor efter den anteckningsbok, som enligt kompanichefens order skulle finnas där. Naturligtvis låg den nu i packkistan i botten på några av lastbilarna i tälttrossen.

— Anteckningsboken!! sade kompanichefen strängt.

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — — BOM! BOM! BOM!

— Nu skjuter dom igen.

— Och spränger broarna . . .

För alla stod det i detta ögonblick klart att kriget, som ingen ännu riktigt visste vad det var, var ett faktum.

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

Plutonchefen, som i sin sorg över att han ej kunnat presentera sin anteckningsbok i detta viktiga ögonblick, lät sina blickar gå mot höjden för att där söka tröst, lät sin uppmärksamhet fångas av någonting, som rörde sig högt uppe intill en tallstam omkring 100 meter längre bort. Vad var det? En underlig fågel med lång, kraftig och spetsig näbb och en stor röd fläck på hjässan. Nu böjde den huvudet något bakåt, tog fart på nytt . . .

Ra-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta-ta — — —

Smeden Boman

Forts. fr. sid. 19

inte undan Boman. En eldslåga slog ut, en till — maskinen kom i spinn och störtade med vrålande motor i älven. En hög, mörk vattenpelare sköt upp, litet rök lättade från ytan, det var allt som visade vad som hänt.

»Tjugofem granater slut», sa Boman, och bytte magasin, — en saftig, brun stråle hamnade mitt i uppbröstningsöglan.

*

Det blev en vild uppståndelse i hela staden, folk strömmade till från alla håll, polis, brandkår, militär och halvklädda kvinnor och män.

Frågorna haglade över Boman, men han lämnade alltid samma svar, om han nu sa' någonting alls.

»De va en djävel här . . . som bomba.» Uppmärksamheten besvärade honom mycket.

Kompanichefens förhör senare på dagen gjorde Boman verkligt olycklig. Det gick alldeles runt för honom. Massor av frågor skulle han besvara, och svaren blevo också därefter.

Men på sista frågan, hur i helsicke han kunde skjuta ned planet alldeles ensam och utan eldledning, då kunde Boman svara, ja, då visste han besked:

»Jo, si kapten», sa han, »en la' allt in *två* mullbänkar, kapten!»

Fanjunkare Winblad . . .

Forts. fr. sid. 37

glopar togo till flykten, ty de sågo vilka kraftkarlar de hade att göra med. Då Sälg gick ut genom porten till den fyrbyggda gården, kom det två hemska figurer av tattarsläkt. De rusade på Sälg under det de skreko: »Nog är du lång och grov din delborackare, men vi ska nog minska av dej!» men snabb som tanken fattade Sälg en i vardera handen, lyfte upp dem på raka armar, slog ihop dem samt gick efter gatan ett gott stycke, ideligen svängande med dem samtidigt som han slog ihop dem gång på gång. Folkhopen som ideligen ökades, hurrade och jublade under tjut och skrän men då det höll på att bli upplopp,, kastade Sälg de illa tilltygade tattarna i rännstenen,

och så småningom återställdes lugnet. Det blev åtal mot Sälg och han dömdes att böta tre och en tredjedels riksdaler för sitt beteende. Det hette i protokollet att det var för fylleri han fick böta. Kyrkvärden Hans Erson betalade böterna, men många hyllade Sälg för hans bedrift, ty från den dagen vågade ingen okväda delborna och komma i handgemängd med dem.

År 1843 i mitten på februari månad var Sälg ensam ute på skogsarbete. Han gick ner sig i en skogstjärn, tog sig upp och kom hem genomfrusen. Den 23 februari slutade han sin levnadsbana. Hans stoft vilar på Delsbo kyrkogård. Frid över Hälsinglands alla tiders Simson, yttrar fanjunkaren smått rörd och tillfogar: »Många av de atleter som uppträtt på marknader och Folkets hus ha varit lilleputtar i jämförelse med Erik Sälg.

Göran Jonzon.

Telefoner:
416 och 3916

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

Nygatan 15
GEFLE

Ingen vet var "ordern" har sin gång

men militärekiperingen har

LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 30

E.M.

VARUMÄRKET
för alla
SPORTARTIKLAR
hästhuvudet i hästskon
utgör en garanti för bästa svenska fabrikat
tillhandahålles i Sport- & Järnaffärer

A-B Elof Malmberg
GEFLE
Firman grundad år 1905

Grohmanns
Frukt, Choklad
Konfektyrer
Nygatan 31, Gefle
Telefoner 69 & 637

BILTJÄNST I GÄVLE AB.
Södra Kungsgatan 42

Ensamförsäljare för:
Ford Motor Companys

ANLITA VÅRA EXPERTER NÄR ER BIL FORDRAR ÖVERSYN
SNABB KUNDTJÄNST

Tel.: Kontoret 7789
Verkstaden 6711
Efter arbetstidens slut 5716
Bärgningar
Lagret 5710

samtliga märken av person-, last- och skåpvagnar samt FORDSON traktorer med gummi- eller järnhjul

Vi stå nu redo att i nybyggd, modern och tidsenlig verkstad kunna reparera Eder bil snabbt och billigt

Holms Färghandel

Gävle Tel. 3475 - 3824

Specialaffär

Färger Tapeter
Fernissor Borstar
Oljor Penslar
Kemikalier Tekniska Artiklar
Förbands- & Sjukvårdsartiklar
Tvättmedel

Vid behov av

BELYSNINGSARMATUR
ELKAMINER, KOKPLATTOR
besök vår utställning **NYGATAN 36**

Stor sortering till förmånliga priser

Elkompaniet

NYGATAN 36 HÖRNET AV CENTRALGATAN
GEFLE Tel. 2837, 2827

Vid behov av

Tobaksvaror och
Rökutensilier

vänd Eder med förtroende till

Bengtssons Tobakshandel

Nygatan 25 GÄVLE Tel. 1869

Gustafsbro Ljusa

Klass I

REKOMMENDERAS

A.-B. Gefle Förenade Bryggerier

*

Ordertelefon: "Gävle Bryggerier"

Dagligen färska

kött
& charkuterivaror

i

DAHLINS LIVSMEDEL

Tel. 1152 *(Invid Sagabiografen)* Tel. 4185

Eskilstunaboden

Ragnar Andersson

Gävle

Tel.: 75, 2675, 3646

Köp

redan nu Eder
GRÄSKLIPPNINGSMASKIN
och GRÄSUPPSAMLARE
när lagret är sorterat hos

ERIC BÖRJESSON

Centralplan GEFLE
Tel. 546, 1239, 2324, 2425

Wahlbergs

Juvelerarefirma

Drottninggatan 33 GEFLE

"Flera generationer ha köpt silver hos oss och blivit belåtna"

I FÄLT

eller i det civila livet — Läkerol är alltid den verklige välgöraren, som dessutom friskar upp genom sin behagliga smak

ORIGINAL
(mörka)
à 50 öre pr ask

VITA
(Bröst-Bonbons)
à 35 öre pr ask
skatter
inberäknade.

Läkerol

— mörk eller vit
båda bra för hals och röst.

A-B Sjöströms Fabriksbod

Gävle Söderhamn

Manufakturvaror

Rikhaltig sortering

OSCAR ÅHMAN

Civil- & Uniformsskrädderi

Drottninggatan 28, Gävle

Stor sortering av engelska och svenska tyger, ej blandade. Äkta uniformstyger

GEFLE GLASMÄSTERI

AKTIEBOLAG

Telefon 3082 - 2781

Allt i *GLAS*
Allt i *RAMAR*

Hjälp till att göra

BOCKENS

*nästa nummer så trevligt och underhållande som möjligt * Lämna förslag i skriftlig eller muntlig form till Redaktionen, A-kasern n. b. Annars ring eller skriv * Tel: Gävle 7800: växel 50 * Bidrag honoreras om så önskas*

Köp Edra Mejeriprodukter

från

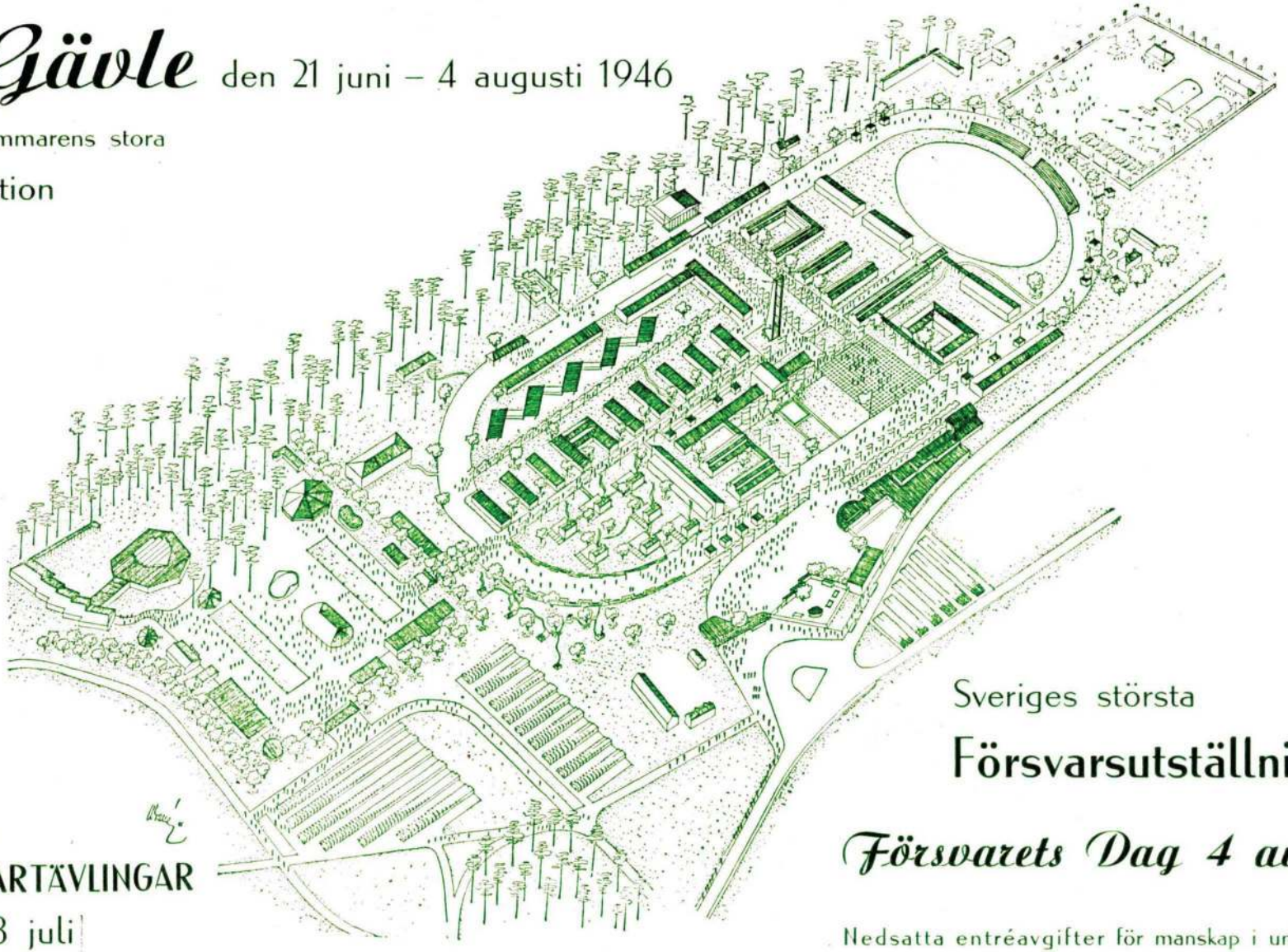
Gefleortens Mejeriförening

JUBILEUMSUTSTÄLLNINGEN

i Gävle den 21 juni – 4 augusti 1946

blir sommarens stora

attraktion

Sveriges största

Försvarsutställning

Försvarets Dag 4 aug.

Nedsatta entréavgifter för manskap i uniform

Stora

RYTTARTÄVLINGAR

26–28 juli

Bocken 1946

Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-04-16**.